

Zhodnotenie stavu zákonnosti a dokazovania trestných činov tzv. domáceho násillia za roky 2020 – 2021

Na základe úlohy č. 7 Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022 bolo trestným odborom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vypracované zhodnotenie rozhodovacej činnosti orgánov činných v trestnom konaní a súdov pri trestných činoch tzv. domáceho násillia za obdobie rokov 2020 – 2021 (ďalej aj „zhodnotenie“), a to na podklade analytických podkladov vypracovaných všetkými krajskými prokuratúrami v Slovenskej republike, ktoré vychádzali z údajov poskytnutých okresnými prokuratúrami v ich riadiacej pôsobnosti.

Dôvodom na zaradenie predmetnej úlohy do Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022 a vypracovanie zhodnotenia bol stúpajúci počet trestných činov spadajúcich do kategórie tzv. domáceho násillia.

Vo vzťahu k trestným činom znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona a sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona spáchaných na blízkej osobe alebo zverenej osobe a k trestnému činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 3 Trestného zákona je vykonávaná tzv. dohľadová právomoc prokurátorom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, nakoľko trestné konania pre tieto trestné činy podliehajú správovej povinnosti vo vzťahu ku Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na základe príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 5/2021 z 14.04.2021 o podávaní správ v trestných veciach a o oznamovaní mimoriadnych udalostí.

Trestný odbor Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky pod sp. zn. IV/1 Spr 637/21/1000-2 vypracoval hľadiská, podľa ktorých sa realizovalo zhodnotenie, a ktoré boli zaslané krajským prokuratúram v Slovenskej republike prípisom riaditeľa trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sp. zn. IV/1 Spr 637/21/1000-4 z 02.02.2022.

Rozhodné obdobie bolo zvolené na obdobie od 01.01.2020 do 31.12.2021, to znamená obdobie 2 rokov, pričom v zhodnotení sú zahrnuté iba také trestné veci, ktoré boli v tomto rozhodnom období začaté a súčasne aj právoplatne ukončené a trestné veci, ktoré boli začaté od 01.01.2020 a bola v nich podaná obžaloba do 31.12.2021. Dôvodom, prečo bol zvolený takýto časový úsek je, aby bol zhodnotením vykonaný komplexný prehľad o rozhodovacej činnosti orgánov činných v trestnom konaní a súdov od podania trestného oznámenia až po konečné právoplatné rozhodnutie v trestnom konaní.

Súčasťou zhodnotenia je tabuľková časť, obsahom ktorej je prehľad o počte štatistických ukazovateľov o počte trestných oznámení, spôsoboch rozhodnutí o trestných oznámeniach, počte začatých trestných konaní a trestných konaní, v ktorých došlo k vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe, resp. bolo vedené trestné stíhanie väzobne. Štatistické ukazovatele sú uvedené aj pre jednotlivé spôsoby rozhodnutia v prípravnom konaní (využívanie alternatívnych spôsobov ukončenia prípravného konania, resp. počtu podaných obžalôb), ako aj pre spôsoby rozhodnutia súdov. Zistené štatistické ukazovatele sú bližšie analyzované v jednotlivých častiach zhodnotenia.

Zhodnotenie sa vzťahuje na nasledovný rozsah trestných činov:

1. Týranie blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona,
2. Vražda podľa § 145 Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba,
3. Ublíženie na zdraví podľa § 155 Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba a podľa § 156 Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba,
4. Znásilnenie podľa § 199 Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba,
5. Sexuálne násilie podľa § 200 Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba,
6. Sexuálne zneužívanie podľa § 201 Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba,
7. Nebezpečné vyhrážanie podľa § 360 Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba,
8. Nebezpečné prenasledovanie podľa § 360a Trestného zákona, ak je obeťou blízka osoba.

Štatistická a tabuľková časť

1. Počet trestných oznámení, resp. počet vlastných poznatkov (polície/prokuratúry) evidovaných za predmetné trestné činy v rozhodnom období

	Trestné oznámenia	Vlastný poznatok (polície/prokuratúry)
§ 145 TZ	8	5
§ 155 TZ	41	3
§ 156 TZ	417	26
§ 199 TZ	57	5
§ 200 TZ	34	5
§ 201 TZ	99	16
§ 208 TZ	1268	81
§ 360 TZ	1775	108
§ 360a TZ	269	14
Spolu	3968	263

2. Spôsob rozhodnutia o trestnom oznámení za predmetné trestné činy v rozhodnom období

	§ 197 ods. 1 písm. a) TP	§ 197 ods. 1 písm. c) TP	§ 197 ods. 1 písm. d) TP	§ 199 ods. 1 TP
§ 145 TZ	0	0	0	12
§ 155 TZ	1	0	10	34
§ 156 TZ	192	6	89	205
§ 199 TZ	4	0	17	39
§ 200 TZ	5	4	14	26
§ 201 TZ	4	8	33	66
§ 208 TZ	411	5	478	399
§ 360 TZ	876	6	115	986
§ 360a TZ	153	3	67	63
Spolu	1646	32	823	1830

3. Počet obvinených osôb a počet väzobných stíhaní za predmetné trestné činy v rozhodnom období

	§ 206 TP	§ 71 TP
§ 145 TZ	16	15
§ 155 TZ	71	42
§ 156 TZ	249	117
§ 199 TZ	37	25
§ 200 TZ	23	16
§ 201 TZ	50	19
§ 208 TZ	434	292
§ 360 TZ	1859	1004
§ 360a TZ	53	34
Spolu	2792	1564

4. Spôsob rozhodnutia v prípravnom konaní za predmetné trestné činy v rozhodnom období

	§ 214 TP	§ 215 TP	§ 216 TP	§ 228 TP
§ 145 TZ	0	7	0	0
§ 155 TZ	2	11	0	0
§ 156 TZ	103	30	7	6
§ 199 TZ	1	34	0	0
§ 200 TZ	1	10	0	1
§ 201 TZ	2	31	0	2
§ 208 TZ	206	196	0	15
§ 360 TZ	410	123	4	4
§ 360a TZ	19	9	0	1
Spolu	744	451	11	29

5. Počet dohôd o vine a treste a počet obžalôb za predmetné trestné činy v rozhodnom období

	§ 232 TP	§ 234 TP
§ 145 TZ	0	12
§ 155 TZ	3	51
§ 156 TZ	21	204
§ 199 TZ	3	28
§ 200 TZ	1	14
§ 201 TZ	3	41
§ 208 TZ	43	293
§ 360 TZ	213	1355
§ 360a TZ	8	32
Spolu	295	2030

6. Spôsob rozhodnutia súdu za predmetné trestné činy v rozhodnom období

	Počet právoplatne odsúdených	Počet právoplatne oslobodených	Inak právoplatne skončené
§ 145 TZ	11	0	0
§ 155 TZ	59	0	0
§ 156 TZ	108	1	2
§ 199 TZ	9	2	0
§ 200 TZ	9	0	0
§ 201 TZ	12	0	0
§ 208 TZ	224	7	2
§ 360 TZ	1241	3	15
§ 360a TZ	40	0	2
Spolu	1713	13	21

Textová časť zhodnotenia

A. Predprípravné konanie

V rozhodnom období bol najčastejšie oznamovaným trestným činom spadajúcim do rozsahu zhodnotenia prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, ktorý predstavoval skoro polovicu zo všetkých oznamovaných trestných činov. Vlastné poznatky polície (získané najmä z operatívnej činnosti), resp. prokuratúry (získané z iných trestných konaní alebo z pôsobnosti prokurátorov v netrestnej oblasti) v prípade tohto trestného činu tvorili až 41 % zo všetkých poznatkov pre trestné činy tzv. domáceho násillia.

Druhým najčastejšie oznamovaným trestným činom bol zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, pričom vlastné poznatky polície alebo prokuratúry tvorili až 32 % zo všetkých poznatkov pre trestné činy tzv. domáceho násillia.

Medzi častejšie oznamovanými trestnými činmi boli tiež prečin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona a prečin ublíženia na zdraví podľa § 156 Trestného zákona. V menšom rozsahu boli oznamované ostatné trestné činy tzv. domáceho násillia.

a) analýza trestných oznámení za predmetné trestné činy z hľadiska ich:

- oznamovateľa - blízka osoba, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, lekár/zdravotnícky pracovník, iná úradná osoba a iná osoba:

Oznamovateľmi trestných činov tzv. domáceho násillia boli rôzne osoby, resp. subjekty. Uvedená trestná činnosť bola najčastejšie oznamovaná priamo poškodenými osobami, teda osobami, vo vzťahu ku ktorým mal byť trestný čin spáchaný a ktoré boli vo vzťahu k páchatelovi blízkou osobou.

Takými to oznamovateľmi boli väčšinou ženy (manželky, bývalé manželky, družky, bývalé družky, matky, dcéry a iné osoby žijúce v spoločnej domácnosti) a v podstatne menšom rozsahu muži.

V prípade prečinu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona boli oznamovateľmi skoro vždy ženy, pričom trestné oznámenia smerovali prevažne voči bývalým partnerom (manželom, druhom), ktorí po rozchode alebo rozvode mali vo zvýšenej miere kontaktovať (osobne, telefonicky, prostredníctvom sociálnych sietí) poškodené osoby z dôvodu, že sa nevedeli vysporiadať s ukončením vzťahu.

Medzi menej častými oznamovateľmi trestných činov tzv. domáceho násillia, a to najmä zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, boli aj iné osoby ako poškodené osoby, a to napríklad osoby žijúce s poškodenou osobou v spoločnej domácnosti alebo jej blízke osoby, susedia, známi, lekári, prípadne iný zdravotnícky personál.

V prípade maloletých detí bol často oznamovateľom trestného činu aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý zväčša pri vlastnom šetrení rodinných pomerov zistil, že maloleté dieťa môže byť vystavené psychickému alebo fyzickému týraniu alebo inému nevhodnému správaniu, prípadne uvedené informácie získal priamo od maloletého dieťaťa. Krajská prokuratúra Banská Bystrica poukázala na to, že v obvode pôsobnosti Okresnej prokuratúry Rimavská Sobota bol zaznamenaný zvýšený počet podozrenia zo spáchania zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona páchaného náhradnými rodičmi, ktoré bolo prevažne oznamované orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V prípade trestných činov páchaných voči maloletým deťom bola oznamovateľom aj škola, detský domov a krízové centrum.

Maloleté osoby podávali trestné oznámenia len výnimočne, pričom pri ich podávaní bol prítomný zákonný zástupca alebo v prípade kolízie záujmov, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Krajská prokuratúra Banská Bystrica poukázala tiež na to, že maloletí poškodení podávali trestné oznámenie najmä pre podozrenie zo spáchania zločinu sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona, zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona a prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona.

Oznamovateľom zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona bol v jednom prípade aj Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Talianske veľvyslanectvo v Slovenskej republike a zástupca mesta.

Ojedinele boli podávané aj anonymné trestné oznámenia.

Vo viacerých prípadoch bolo vykonaným dokazovaním zistené, že trestné oznámenia boli podané „účelovo“, jedným z bývalých partnerov, a to z dôvodu prebiehajúceho civilného konania o rozvode manželstva alebo o vysporiadanie

bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo o určenie starostlivosti o maloleté dieťa.

Pokiaľ ide o spôsob podávania trestných oznámení, prevažovalo podávanie trestných oznámení ústne do zápisnice o trestnom oznámení, pričom takéto trestné oznámenia obsahovali zákonné náležitosti upravené v ustanovení § 62 ods. 2 Trestného poriadku, teda dostatočne a jasne obsahovali popis skutku a umožňovali začať trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku, bez potreby dopyčúvania oznamovateľov.

Písomne podávané trestné oznámenia častokrát obsahovali len všeobecné a stručné údaje, bez bližšej špecifikácie skutkových okolností, pričom takéto neúplné alebo nejasné trestné oznámenia museli byť dopĺňané výsluchmi oznamovateľov podľa § 196 ods. 2 Trestného poriadku.

Oznamovatelia trestných činov boli opakovane vypočúvaní aj na základe vlastnej žiadosti, keď sa dobrovoľne dostavili na príslušné oddelenie Policajného zboru, za účelom doplnenia trestného oznámenia alebo dodatočného ozrejmenia niektorých skutočností. Výnimkou neboli ani prípady, keď oznamovatelia v krátkom čase po podaní trestného oznámenia, najmä v prípade prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona alebo zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, zmenili svoj postoj k oznámenej trestnej činnosti, bagatelizovali konanie páchatel'a a uvádzali skutočnosti na jeho obranu (napríklad, že vyhrážky nebrali vážne, nemali strach o svoj život a zdravie, a trestné oznámenie podali v silnom citovom rozrušení alebo po hádke), prípadne trestné oznámenie chceli vziať späť.

- **podozrivého - t.z., voči komu smerovalo trestné oznámenie - blízka osoba (s uvedením konkrétneho vzťahu medzi poškodeným a podozrivým), mladistvý:**

Podozrivými z trestných činov tzv. domáceho násillia boli blízke osoby poškodených osôb (najmä manžel, bývalý manžel, druh, bývalý druh, deti, rodičia), pričom išlo prevažne o mužov. Vo veľkom množstve prípadov bolo spúšťacím faktorom konania podozrivého najmä nadmerné požívanie alkoholických nápojov, partnerské nezhody, nepriaznivá sociálna situácia a psychické problémy páchatel'ov.

Trestné oznámenia len výnimočne smerovali voči mladistvým osobám.

V trestnej veci dozorovanej na Okresnej prokuratúre Komárno podala trestné oznámenie matka voči svojmu maloletému synovi, ktorý mal ju, ako aj svoje sestry, opakovane fyzicky napádať a s nožom v ruke sa im vyhrážať zabitím. Uvedené trestné oznámenie bolo odložené podľa § 197 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, nakoľko maloletý páchatel' nedovršil 14 rok, pričom poznatok bol vyťažený na netrestný úsek prokuratúry a príslušnému súdu bol podaný návrh na uloženie výchovného opatrenia podľa § 37 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov.

b) analýza rozhodnutí podľa § 197 Trestného poriadku z hľadiska ich zákonnosti (vrátane formálnej) a dôvodnosti, vrátane rozsahu úkonov podľa § 196 ods. 2 Trestného poriadku (prípadne aj nad rámec tohto ustanovenia), ktoré boli pred rozhodnutím realizované:

V prípadoch trestných oznámení podaných pre podozrenie zo spáchania niektorého z trestných činov, na ktoré sa vzťahuje zhodnotenie, bolo vo väčšine vecí rozhodnuté podľa § 197 Trestného poriadku. Z celkového počtu trestných oznámení a vlastných poznatkov došlo v 2472 veciach k rozhodnutiu podľa § 197 Trestného poriadku a v 1830 veciach k začatiu trestného stíhania podľa § 199 Trestného poriadku.

Vo väčšine prípadov, v ktorých nedošlo k začatiu trestného stíhania, bolo rozhodnuté o odovzdaní veci príslušnému orgánu na prejednanie priestupku podľa § 197 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, v menšej miere bolo rozhodnuté o odmietnutí veci podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku a v minimálnom počte prípadov bolo rozhodnuté o odložení veci podľa § 197 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Dôvodom na rozhodnutie o odovzdaní veci príslušnému orgánu na prejednanie priestupku podľa § 197 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku bolo najčastejšie zistenie, že konanie podozrivého z dôvodu absencie intenzity alebo frekvencie takéhoto konania nenaplnilo znaky trestného činu, ale mohlo by napĺňať znaky priestupku. Po doplnení trestného oznámenia bolo vo viacerých prípadoch zistené, že ide o vzájomné problematické a nevyjasnené vzťahy oznamovateľa/poškodeného a podozrivého, ich dlhodobu konfliktnú spoluprácu a vzájomné robenie si schválností.

Dôvodom na rozhodnutie o odmietnutí veci podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku bolo najčastejšie zistenie, že skutok sa nestal alebo že skutok nenapĺňa znaky skutkovej podstaty žiadneho trestného činu. Vo viacerých prípadoch došlo k odmietnutiu trestného oznámenia podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku z dôvodu, že poškodený/oznamovateľ po podaní trestného oznámenia odmietol vypovedať alebo dobrovoľne doplnil (a pozmenil) svoju predchádzajúcu výpoveď, že skutok sa vôbec nestal (a trestné oznámenie podal po hádke, v hneve, zo žiarlivosti) alebo sa nestal v oznámenom rozsahu.

V obvode Krajskej prokuratúry Bratislava došlo za sledované obdobie v 3 veciach k odovzdaniu veci inému orgánu na disciplinárne konanie podľa § 197 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, pretože bolo zistené, že príslušník Policajného zboru sa mohol dopustiť konania, ktorým mohli byť porušené ustanovenia Etického kódexu príslušníka Policajného zboru.

Posudzované uznesenia, ktorými bolo rozhodnuté niektorým zo spôsobov podľa § 197 Trestného poriadku, boli z hľadiska formálnej a obsahovej stránky vo väčšine trestných vecí vyhodnotené ako zákonné a dôvodné. Tieto uznesenia väčšinou obsahovali všetky obligatórne náležitosti vyžadované Trestným poriadkom, vrátane odôvodnenia podľa § 176 ods. 2 Trestného poriadku.

Pred vydaním uznesenia podľa § 197 Trestného poriadku dochádzalo k vykonaniu dokazovania v rozsahu upravenom v ustanovení § 196 ods. 2 Trestného

poriadku, prevažne k vypočutiu oznamovateľa a podozrivého, a k zabezpečeniu potrebných listinných dôkazov (ako napríklad lekárskeho správ, správ zo školských alebo predškolských zariadení, správ z obcí, správ od detského alebo školského psychológa, správ z Úradu práce sociálnych vecí a rodiny, listinných dôkazov z civilných konaní a iných trestných konaní, vrátane návrhov z týchto konaní, zápisníc, znaleckých posudkov, rozhodnutí súdov, lustrácií z evidencií zbraní, výpisov z ústrednej evidencie priestupkov a odpisov z registra trestov).

Pri trestných činoch tzv. domáceho násillia nebolo vždy možné zistiť skutkový stav pred začatím trestného stíhania, a to pre obmedzený rozsah dokazovania podľa § 196 ods. 2 Trestného poriadku, a preto, v niektorých prípadoch, bolo jedinou možnosťou začať trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku, po ktorom mohlo byť vykonané aj ďalšie dokazovanie, najmä znalecké dokazovanie a výsluchy svedkov. Krajská prokuratúra Nitra poukázala na to, že pri zločinoch znásillnenia podľa § 199 Trestného zákona, sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona a týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona sa spravidla po prijatí trestného oznámenia ihneď začínalo trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku.

Len výnimočne, nad rámec a v rozpore s ustanovením § 196 ods. 2 Trestného poriadku, dochádzalo k vykonaniu aj ďalšieho dokazovania, ako napríklad k vypočutiu iných osôb (svedkov).

Výnimočne sa stalo, že v uzneseniach boli uvádzané plné mená maloletých poškodených osôb namiesto ich iniciálok.

c) zrušenie rozhodnutí policajta podľa § 197 Trestného poriadku prokurátorom a analýza najčastejších dôvodov na tento postup:

Prevažná časť uznesení vydaných podľa § 197 Trestného poriadku bola dozorovými prokurátormi vyhodnotená ako zákonná a dôvodná.

K zrušeniu uznesení vydaných podľa § 197 Trestného poriadku dochádzalo buď v rámci výkonu prokurátorského dozoru podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku alebo v rámci sťažnostného konania (na základe sťažnosti oprávnenej osoby) podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

Najčastejším dôvodom na zrušenie týchto uznesení bol nedostatočne zistený skutkový stav veci, nesprávne vyhodnotenie dôkaznej situácie (ktorá odôvodňovala začatie trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku) alebo nesprávne právne posúdenie skutku (išlo najmä o prípady, keď policajt neskúmal, či skutok nenaplnil znaky skutkovej podstaty iného trestného činu).

K zrušeniu uznesení vydaných podľa § 197 Trestného poriadku dochádzalo aj z dôvodu, že takéto uznesenie neobsahovalo riadne odôvodnenie podľa § 176 ods. 2 Trestného poriadku, vo výroku bolo neúplne vymedzené protiprávne konanie podozrivého, vo výroku bol neprávne identifikovaný orgán, ktorému bola vec odovzdaná, policajt sa nevysporiadal s celou časťou trestného oznámenia a nerozhodol o všetkých oznamovaných skutkoch alebo z dôvodu, že skutok, ktorý bol odmietnutý podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, tvoril čiastkový útok

pokračovacieho trestného činu, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, prípadne z dôvodu vykonania úkonov, ktoré mohli byť vykonané až po začatí trestného stíhania (teda úkonov nad rámec ustanovenia § 196 ods. 2 Trestného poriadku).

K zrušeniu uznesení vydaných podľa § 197 Trestného poriadku dochádzalo aj z dôvodu uvedenia nových významných skutočností v sťažnosti oznamovateľa alebo poškodeného, ktoré bolo potrebné preveriť v trestnom konaní.

B. Prípravné konanie

V rozhodnom období bolo pre všetky trestné činy spadajúce do rozsahu zhodnotenia evidovaných celkovo 4231 poznatkov (trestných oznámení, resp. vlastných poznatkov), pričom k vydaniu rozhodnutia podľa § 199 Trestného poriadku, t. j. k začatiu trestného stíhania došlo v 1830 veciach.

Najčastejším trestným činom spadajúcim do rozsahu zhodnotenia, v prípade ktorého bolo začaté trestné stíhanie, je prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona (986 začatých trestných stíhaní, najviac v územných obvodech Krajskej prokuratúry Nitra a Krajskej prokuratúry Banská Bystrica, naopak, iba 8 začatých trestných stíhaní pre tento prečin eviduje v rozhodnom období Krajská prokuratúra Trenčín) a zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona (399 začatých trestných stíhaní, najviac v územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica – 137, najmenej v územnom obvode Krajskej prokuratúry Žilina – 8).

K vydaniu uznesenia o vznesení obvinenia podľa § 206 Trestného poriadku v prípade trestných činov spadajúcich do zhodnotenia došlo v rozhodnom období až u 2 792 osôb. Najčastejším trestným činom, v prípade ktorého došlo k vzneseniu obvinenia je prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, celkovo u 1859 osôb. Iba u 16 osôb došlo k vzneseniu obvinenia za zločin vraždy podľa § 145 Trestného zákona, ktorého obeťou bola blízka osoba.

Väzobné trestné stíhanie bolo vedené u 1564 osôb. Z hľadiska pomeru k počtu vznesených obvinení bolo väzobné trestné stíhanie najčastejšie vedené v prípadoch prečinov nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona a zločinov týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona (viac ako polovica týchto trestných vecí bola vedená väzobne).

V rozhodnom období bolo na obvinených zo zhodnocovaných trestných činov podaných celkovo 2030 obžalôb (najviac za prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, to je 1355 obžalôb) a 295 návrhov na schválenie dohody o vine a treste.

Až v 744 trestných veciach došlo v rozhodnom období k postúpeniu vecí na priestupkové konanie podľa § 214 Trestného poriadku.

V 451 trestných veciach došlo k zastaveniu trestného stíhania z niektorého z dôvodov upravených v § 215 Trestného poriadku.

V 11 trestných veciach došlo k podmienenému zastaveniu trestného stíhania podľa § 216 Trestného poriadku a v 29 trestných veciach došlo k prerušeniu trestného stíhania z niektorého dôvodu uvedeného v ustanovení § 228 Trestného poriadku.

a) zákonnosť uznesení o začatí trestného stíhania z hľadiska úplnosti skutkovej vety a správnosti použitej právnej kvalifikácie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že uznesenia o začatí trestného stíhania vydané v rozhodnom období bolo možné považovať v drvivej väčšine za zákonné z hľadiska úplnosti skutkovej vety a správnosti aplikovanej právnej kvalifikácie. Skutková veta obsahovala všetky obligatórne náležitosti podľa § 199 ods. 3 Trestného poriadku, skutok bol identifikovaný konkrétne a úplne tak, aby nebol zameniteľný s iným, pričom bola aplikovaná aj správna a zákonná právna kvalifikácia skutku. Prevažná väčšina uznesení o začatí trestného stíhania bola dozorujúcimi prokurátormi vyhodnotená tak, že zodpovedala atribútom zákonnosti po vecnej aj formálnej stránke.

Maloleté poškodené osoby, až na ojedinelé výnimky, boli v skutkových vetách identifikované len iniciálkami mena a priezviska a dátumom narodenia.

V prípadoch, v ktorých boli zistené menšie pochybenia nemajúce vplyv na zákonnosť uznesenia o začatí trestného stíhania, tieto boli spravidla odstránené vydaním opravného uznesenia podľa § 174 ods. 1 Trestného poriadku. V prípadoch nesprávnej právnej kvalifikácie skutku (pri súčasnom riadnom uvedení skutkovej vety) prokurátori ukladali policajtom pokyny na zmenu právnej kvalifikácie, nakoľko nebol zistený dôvod zrušenia rozhodnutia policajta.

Nezákonnosť, ktorú bolo potrebné odstrániť výlučne využitím dozorového oprávnenia prokurátora podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku, bola zistená ojedinele, napríklad keď skutok bol povereným príslušníkom Policajného zboru nesprávne právne posúdený, pričom správna právna kvalifikácia zakladala príslušnosť vyšetrovateľa Policajného zboru, a teda uznesenie podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku bolo vydané vecne nepríslušným policajtom. Ako častý príklad bolo ďalej uvádzané krajskými prokuratúrami začatie trestného stíhania pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, kedy boli uznesenia o začatí trestného stíhania zrušené ako nezákonné, pretože opis skutku nezodpovedal použitej právnej kvalifikácii.

b) zákonnosť uznesení o vznesení obvinenia, vrátane formálnej zákonnosti

Väčšina uznesení o vznesení obvinenia boli v sledovanom období posúdené ako zákonné a vecne správne, a to tak po materiálnej ako aj ich formálnej stránke. V súhrne možno zhodnotením skonštatovať, že obsahovali všetky obligatórne náležitosti vyžadované Trestným poriadkom ako v skutkovej vete, tak aj v odôvodnení uznesení. Kvalita uznesení o vznesení obvinenia bola na vyššej úrovni najmä pri trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti (znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona, sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona, sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona), pri trestnom čine týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona a pri trestnom čine vraždy podľa § 145 Trestného zákona, čo vyplýva najmä zo skutočnosti, že ide o trestné činy spadajúce do vecnej príslušnosti

vyšetrovateľov Policajného zboru, pričom vyšetrovanie spravidla vykonávajú vyšetrovatelia Policajného zboru špecializovaní na predmetnú trestnú činnosť.

Možno konštatovať, že uznesenia o vznesení obvinenia vo všeobecnosti obsahovali všetky náležitosti vyplývajúce z ustanovenia § 206 ods. 3 Trestného poriadku. Uvedená konštatácia sa opiera o tú skutočnosť, že v drvivej väčšine prípadov dozoroví prokurátori ihneď po vznesení obvinenia vykonali previerku vyšetrovacieho spisu. Následne, ak zistili menej závažné pochybenia v uzneseniach o vznesení obvinenia, tak reagovali pokynmi, vrátane pokynov na vydanie opravného uznesenia podľa § 174 ods. 1 Trestného poriadku, nakoľko išlo o pochybenia, resp. nedostatky, ktoré nemali vplyv na zákonnosť a opodstatnenosť uznesenia. V ojedinelých prípadoch bolo takto zistené, že v skutkových vetách uznesenia o vznesení obvinenia nebol dostatočne vymedzený vzájomný vzťah poškodenej osoby a páchatel'a zakladajúci kvalifikačný znak spáchaného trestného činu na chránenej osobe podľa § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. Uvedený nedostatok bol odstraňovaný v priebehu vyšetrovania práve pokynom prokurátora.

c) analýza dôvodov na zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku, podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku, resp. podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku

Aj napriek tomu, že väčšina uznesení o vznesení obvinenia podľa § 206 Trestného poriadku bola vyhodnotená ako zákonná a dôvodná, vyskytli sa prípady, kedy bolo potrebné postupovať podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku. V rozhodnom období bolo zrušených uznesení o vznesení obvinenia najviac v územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica (6) a Krajskej prokuratúry Bratislava (4). Dôvody na zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia boli rôzne. Najčastejšími dôvodmi zrušenia však boli nesprávne vyhodnotené dôkazy a arbitrárnosť uznesení. Uznesenia o vznesení obvinenia nespĺňali zákonom požadované náležitosti po formálnej, skutkovej ale aj právnej stránke, lebo v odôvodnení uznesení o vznesení obvinenia sa vyšetrovateľ Policajného zboru, resp. poverený príslušník Policajného zboru obmedzil len na vymenovanie zabezpečených dôkazov bez uvedenia skutkových zistení, záverov a právnych úvah.

V sťažnostnom konaní podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku bolo zrušených 11 uznesení o vznesení obvinenia, najviac v územnom obvode Krajskej prokuratúry Prešov (4). Dôvody pre ktoré došlo k vyhoveniu sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia, a teda k jeho zrušeniu, boli rovnaké ako vyššie uvedené dôvody, pre ktoré boli zrušené uznesenia o vznesení obvinenia podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku.

V rozhodnom období nebolo žiadne uznesenie o vznesení obvinenia zrušené postupom generálneho prokurátora Slovenskej republiky podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku, napriek tomu, že vo väzobných trestných veciach bolo podávanie návrhov na tento postup podľa Trestného poriadku obvinenými často využívané.

Ako príklad kvalitného prokurátorského dozoru je potrebné uviesť postup dozorového prokurátora Okresnej prokuratúry Prešov, ktorý zamietol sťažnosť obvineného proti uzneseniu o vznesení obvinenia ako podanú osobou, ktorá sa jej výslovne vzdala, podľa § 193 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, pričom následne

rozhodol podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku, pretože v samotnom výroku uznesenia o vznesení obvinenia absentovalo opísanie všetkých znakov skutkovej podstaty prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že vypracované uznesenia o vznesení obvinenia policajtami boli dozorovými prokurátormi dôsledne preskúmané z hľadiska ich zákonnosti a opodstatnenosti.

Krajská prokuratúra Bratislava správne poznamenala, že kvalitu uznesení o vznesení obvinenia možno hodnotiť aj ako výsledok dôslednej komunikácie počas vyšetrovania resp. skráteného vyšetrovania medzi policajtami a prokurátormi, keďže policajti od začiatku konzultovali stav vyšetrovania, resp. skráteného vyšetrovania s dozorovými prokurátormi. Často sa v praxi stávalo, že si prokurátor s policajtom dohol osobnú konzultáciu, počas ktorej sa rozobral proces vyšetrovania s presným rozsahom úkonov, ktoré bolo potrebné zrealizovať, pričom o uvedenej konzultácii vykonal prokurátor záznam do dozorového spisu.

d) pokyny prokurátora

Pokyny prokurátora policajtom sú výhradnou doménou predsúdnej časti trestného konania. Uvedená skutočnosť je logickým dôsledkom toho, že práve prokurátor je pánom predsúdneho konania, ktorý tak v konečnom dôsledku rozhoduje o tom, či sa „vec“ vôbec posunie do súdnej časti trestného konania.

Početnosť vydávania pokynov v jednotlivých trestných veciach závisela od náročnosti posudzovanej trestnej veci, od potreby usmernenia postupu policajta v ďalšom vyšetrovaní, resp. od predchádzajúcich skúseností, ktoré prokurátor nadobudol pri spolupráci s konkrétnym policajtom.

V rozhodnom období dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní formou ukladania záväzných pokynov vykonávali prokurátori sústavne a systematicky. Zameriavali sa najmä na zákonnosť, plynulosť, rýchlosť vyšetrovania, resp. skráteného vyšetrovania, dodržiavanie procesných práv obvinených a poškodených, pričom osobitnú pozornosť venovali postaveniu poškodených z hľadiska ich ochrany pred druhotnou a opakovanou viktimizáciou.

Najčastejšími dôvodmi ukladania pokynov bola potreba vykonať znalecké skúmanie nad rámec znaleckého skúmania považovaného za potrebné vykonať policajtom, úprava policajtov k formulácií otázok pre znalca, k zabezpečeniu správ od pediatrov, či bola zo strany rodičov zaistená riadna zdravotná starostlivosť, k zadováženiu prepisov hovorov z tiesňovej linky v prípadoch, keď poškodená osoba kontaktovala policajnú hliadku, k zabezpečeniu priestupkových rozhodnutí (nevyhnutné najmä v trestnom konaní vedenom pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona) a rozhodnutí súdov, ktoré upravujú styk rodiča, či blízkej osoby s dieťaťom.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Trnava bolo štandardom vo väzobných trestných veciach postup policajta zo strany prokurátora dôsledne usmerňovať bezprostredne po rozhodnutí o väzbe tak (pokiaľ nedošlo k zmene

dôkaznej situácie), aby v priebehu prípravného konania ďalším preskúmaním vyšetrovacieho spisu už len zisťoval, či sú plnené jeho pokyny riadne a bez prietáhov.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Trenčín a Krajskej prokuratúry Banská Bystrica prokurátori upraveno postup policajtov v jednotlivých trestných veciach podľa potreby, avšak v súhrne bolo najviac pokynov uložených v trestných veciach vedených pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona.

Pokyny sa nerealizovali vo veciach, v ktorých sa postupovalo podľa § 204 Trestného poriadku.

Zaujímavý poznatok bol zistený v územnom obvode Krajskej prokuratúry Trnava, kedy na podklade zmenených výsledkov dokazovania počas prípravného konania vyvstala potreba začať trestné stíhanie pre nový skutok. Prokurátor Okresnej prokuratúry Skalica uložil vyšetrovateľovi Policajného zboru pokyn na začatie trestného stíhania (vrátane presnej formulácie skutku) pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona v súbehu so zločinom znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona.

e) rozsah a obsah dokazovania v prípravnom konaní

Problematiku tzv. domáceho násillia v súčasnosti radíme v rámci ochrany práv dotknutých subjektov medzi najzávažnejšie problémy. Stíhanie trestných činov tzv. domáceho násillia patrí dlhodobo k prioritám činnosti prokuratúry a je mu venovaná zvýšená pozornosť.

Trestné činy patriace do kategórie tzv. domáceho násillia sa v porovnaní s inými druhmi trestnej činnosti násillného charakteru vyznačujú viacerými špecifikami, ktoré podstatnou mierou determinujú postup orgánov činných v trestnom konaní pri dokazovaní. Tieto trestné činy charakterizuje špecifické miesto spáchania (sú páchané prevažne v súkromí za „zatvorenými dverami“), špecifický okruh osôb (medzi páchatelom a obeťou ide o blízky vzťah), vo väčšine prípadov je absencia priamych svedkov, špecifický spôsob ich páchania (rôznorodé formy násillia - fyzické, verbálne, psychické, sexuálne, sociálne, ekonomické, ktoré sú často ich vzájomnou kombináciou, pričom charakteristické pre toto násillie je jeho opakovanie, stupňovanie intenzity a spravidla aj dlhšia doba). Táto trestná činnosť sa vyznačuje vysokou latenciou, pri ktorej obeť týchto trestných činov poväčšine dlhodobo trpia a mlčia, aj v prípade intervencií zvonku a snahy okolia pomôcť. Dané konanie a dianie v rodine zahmlievajú, bagatelizujú, nakoľko v prevažnej miere sa jedná o dlhodobo budovanú závislosť na páchatelovi, či už citovú, finančnú, ekonomickú alebo existenčnú. V nemalej miere majú z páchatel'a strach a spojivkom medzi obeťou a páchatelom sú vo veľa prípadoch aj ich spoločné deti. Z uvedeného dôvodu pretrvávajú problémy spojené s odhaľovaním a dokazovaním tohto druhu trestnej činnosti, pretože obeť domáceho násillia aj napriek podanému trestnému oznámeniu často svoje výpovede menia, bagatelizujú konanie páchatel'a, odmietajú v ďalšom priebehu trestného stíhania vypovedať, čo sťažuje dôkaznú situáciu najmä v konaní pred súdom.

Osobitný charakter tejto trestnej činnosti má nepochybne vplyv i na povahu a rozsah dokazovania v trestnom konaní. Keďže obeť je často jediným priamym svedkom inkriminovaného skutku spáchaného v súkromí rodiny alebo na iných miestach, kde nie sú prítomní žiadni iní svedkovia, bolo dokazovanie zamerané predovšetkým na podrobný výsluch obzvlášť zraniteľnej obete.

Podrobný rozsah a obsah dokazovania tejto trestnej činnosti uviedla Krajská prokuratúra Bratislava, čím zvýraznila špecifickosť dokazovania tejto trestnej činnosti a jeho dôležitosť.

Krajská prokuratúra Bratislava uviedla, že v trestnom konaní boli vypočúvané všetky osoby žijúce s páchatelom a obeťou v spoločnej domácnosti, vo väčšine prípadov boli vypočúvaní aj ostatní príbuzní, kolegovia obete zo zamestnania, susedia, niekedy členovia zasahujúcej hliadky Policajného zboru, ošetrojúci lekári, učitelia, teda všetky osoby, ktoré mohli mať vedomosť o správaní sa páchatela k obeti. Pozornosť sa venovala aj znaleckému dokazovaniu, pričom tam, kde si to povaha prípadu vyžadovala, bolo vykonávané psychologické, resp. psychiatrické vyšetrenie obvineného a rovnako aj psychologické, resp. psychiatrické vyšetrenie obete znalcami z príslušných odborov. V záujme dosiahnutia čo najobjektívnejšieho výsledku bola pri vyšetrení využívaná aj kombinácia znalca psychológa a znalca psychiatra, avšak iba za okolností, že potreba vyšetrenia psychiaterom bola daná potrebami trestného konania. Vo veciach, kde malo dôjsť k fyzickému útoku na poškodenú osobu bola vykonaná prehliadka tela takejto osoby, príp. aj jej oblečenia s fotodokumentáciou, podľa okolností bola vykonaná ohliadka miesta činu, či vykonané prepisy zabezpečených zvukových nahrávok alebo zvukových nahrávok predložených poškodenou osobou, boli vykonávané aj domové prehliadky. Do konania boli zabezpečované listinné dôkazy – písomnosti zo súvisiacich civilných konaní (najmä zápisnice o výsluchoch a samotné rozhodnutia), lekárske správy, správy z hospitalizácie, zdravotné záznamy, zápisy o dychovej skúške páchatelov, rozhodnutia, resp. aj ďalšie písomnosti z iných trestných vecí, výpisy z rôznych evidencií na páchatela, kópie priestupkových spisov, záznamy o zásahoch policajtov na konkrétnom mieste, resp. vo vzťahu ku konkrétnym osobám, korešpondencia medzi obvineným a poškodenou osobou, resp. medzi inými osobami, záznamy policajtov o zisťovaní relevantných skutočností, psychologické správy, správy z Úradu práce sociálnych vecí a rodiny, školských zariadení, krízového centra a pod. Vo viacerých veciach došlo k vydaniu veci podľa § 89a Trestného poriadku, a to buď veci použitej na spáchanie trestného činu alebo nosiča kamerového záznamu z miesta činu, či jeho okolia a následne bola spracovaná analýza tohto záznamu a v niekoľkých veciach boli zabezpečené hlasové záznamy z volania na linku 158 a ich prepisy. Pri trestnom čine nebezpečného vyhrážania podľa § 360 a pri trestnom čine nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona sa často využíval aj postup podľa § 116 Trestného poriadku, za účelom zabezpečenia elektronickej komunikácie medzi obvineným a poškodenou osobou (napríklad ak vyhrážky uskutočnil obvinený prostredníctvom telefónu alebo počítačovej siete). V mnohých trestných veciach, najmä týkajúcich sa maloletých poškodených, sa ako dôležité pre objasnenie stíhanej trestnej činnosti ukázali písomnosti z civilných konaní týkajúce sa napríklad rozvodu manželstva, úpravy styku s maloletým dieťaťom a podobne, kde boli veľmi podrobne prešetrované pomery v rodine, pričom bolo možné si vytvoriť pomerne presnú predstavu o fungovaní a vzťahoch jednotlivých členov rodiny.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica vykonávali najrozsiahlejšie dokazovanie pri zločinoch znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona, sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona a týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, pričom kládli zvýšený dôraz aj na zistenie následkov konania obvinenej osoby na duševnom zdraví poškodenej osoby.

Vo všeobecnosti možno zhrnúť, že rozsah a obsah dokazovania v prípravnom konaní pri trestných činoch patriacich do kategórie tzv. domáceho násillia bol v územných obvodoch krajských prokuratúr obdobný.

f) znalecké dokazovanie v prípravnom konaní, priberanie znalcov podľa odborov a odvetví, význam znaleckého dokazovania

V prípade trestných konaní vedených za posudzované trestné činy malo znalecké dokazovanie obzvlášť významné postavenie v procese dokazovania a zisťovania skutkového stavu veci v súlade s § 2 ods. 10, ods. 12 Trestného poriadku. Význam znaleckého dokazovania sa javí byť rozhodujúcou a nezastupiteľnou činnosťou v procese dokazovania trestnej činnosti spadajúcej do kategórie tzv. domáceho násillia. V prípade tejto trestnej činnosti vyvstáva potreba realizácie znaleckého dokazovania takmer v každom trestnom konaní.

Vo väčšine trestných konaní vedených pre trestné činy spadajúce do kategórie tzv. domáceho násillia, bol do trestného konania pribratý znalec z odboru psychológia, za účelom znaleckého vyšetrenia poškodenej osoby. Znalci sa v takýchto prípadoch v znaleckých posudkoch vyjadrovali najmä k osobnosti poškodenej osoby, jej vierohodnosti, schopnosti správne vnímať a reprodukovať prežitú udalosť, k tomu ako poškodená osoba vnímala a pociťovala konanie páchatel'a, či konanie páchatel'a ovplyvnilo jej obvyklý spôsob života, akým spôsobom a na akú dobu.

Aj vo vzťahu k osobe obvinenej boli do konania priberaní znalci z odboru psychológia. V prípade znaleckého vyšetrenia obvinenej, ktoré väčšinou zahŕňalo aj falopletyzmografické (PPG) vyšetrenie, sa znalec vyjadroval, najmä k osobnosti obvinenej, jeho intelektu, vierohodnosti, motivácii a resocializácii. Znalci z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria a sexuológia, boli do trestného konania priberaní za účelom skúmania ovládacích a rozpoznávacích schopností obvinenej, toho, či obvinený netrpel sexuálnou deviáciou, či jeho pobyt na slobode nebol nebezpečný, a či mu nebolo potrebné uložiť ochranné liečenie a akou formou.

V rozhodnom období bol do trestného konania, v prípadoch, v ktorých bola poškodeným subjektom osoba ženského pohlavia, priberaný znalec z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie gynekológia a pôrodnictvo, ktorý sa vyjadroval k známkam násillia v oblasti rodidiel poškodenej. K priberaniu znalca dochádzalo v prípadoch, ak na objasnenie skutočností dôležitých pre trestné konanie nestačilo odborné vyjadrenie gynekológa alebo lekárska správa z gynekologického vyšetrenia poškodenej.

Do trestného konania boli priberaní aj znalci z odboru elektrotechniky, v prípadoch ak došlo k zaisteniu technických zariadení disponujúcich digitálnou pamäťou a umožňujúcich elektronickú komunikáciu (napríklad počítače, laptopy, mobilné telefóny, či tablety). Účelom znaleckého dokazovania bolo zistiť a

vyhodnocovať digitálne stopy, a to najmä tie, ktoré umožnili zistiť elektronickú komunikáciu medzi obvinenou osobou a poškodenou osobou, prípadne aj jej obsah, ktorý priamo súvisel s vyšetrovaným prípadom. Znalecká činnosť v oblasti elektrotechniky častokrát pomáha pri dokazovaní existencie digitálnych stôp preukazujúcich virtuálny kontakt a komunikáciu páchateľa s obeťou trestnej činnosti, pričom častokrát umožňuje poznať aj samotný obsah komunikácie.

V územných obvodech Krajskej prokuratúry Trenčín, Krajskej prokuratúry Trnava, Krajskej prokuratúry Prešov, Krajskej prokuratúry Nitra, Krajskej prokuratúry Banská Bystrica a Krajskej prokuratúry Bratislava orgány činné v trestnom konaní dokazovali následky (napríklad adaptačné poruchy, syndróm obete znásilnenia, posttraumatická stresová porucha) na duševnom zdraví poškodených osôb, ktoré vznikli v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním páchateľa (napríklad sexuálnym násilím). Či bolo poškodené duševné zdravie osoby vyhodnocuje znalec z odboru zdravotníctva a farmácia, odvetvie psychiatria. Duševné poruchy nie sú psychologickým termínom, ale ide o medicínsku kategóriu, ktorá je zaradená do medzinárodnej kvalifikácie chorôb – MKCH – 10 (duševné poruchy a poruchy správania F00-F99). Rozpoznávaním (a liečením) duševných porúch sa zaoberá psychiatria. Právna kvalifikácia skutku sa mení teda aj na základe výsledkov psychiatrického znaleckého dokazovania, napríklad ak páchateľ protiprávnym konaním uvedeným v § 201 ods. 3 Trestného zákona spôsobí ťažkú ujmu na zdraví (napríklad posttraumatickú stresovú poruchu, ktorá je následne právne posúdená ako ťažká ujma na zdraví - porucha zdravia trvajúca dlhší čas). Vážne následky na zdravotnom stave poškodených osôb môže konštatovať klinický psychológ (psychológ pracujúci v zdravotníctve), nakoľko sa špecializuje na duševné deviácie a teoreticky môže odhaliť aj duševné choroby akou je napríklad posttraumatická stresová porucha, avšak nemôže ich diagnostikovať ako lekár, pričom na prípadnú (prísnejšiu) zmenu právnej kvalifikácie skutku orgán činný v trestnom konaní potrebuje ako dôkaz v takýchto prípadoch znalecký posudok lekára – psychiatra.

V tejto súvislosti je potrebné vyzdvihnúť prácu prokurátorov v územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica, ktorí ako jediní už v úvodnej fáze prípravného konania priberali súčasne znalca psychológa a znalca psychiatra (a to jedným uznesením) za účelom znaleckého vyšetrenia poškodenej osoby, či v priamej príčinnej súvislosti so stíhaným skutkom neutrpeľa následky na duševnom zdraví.

Pri problematike znaleckého dokazovania z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria vo vzťahu k poškodeným osobám, sa javí byť dôvodným aby boli znalci psychiatri priberaní ihneď po vznesení obvinenia, nie až vtedy, keď možné následky konštatuje psychológ, ktorý vo väčšine prípadov ani nie je klinickým psychológom a tieto následky vôbec nemusí zachytiť. Znalci psychiatri boli v sledovanom období priberaní až po vypracovaných znaleckých posudkoch z odboru psychológia v územnom obvode Krajskej prokuratúry Trenčín, Krajskej prokuratúry Trnava, Krajskej prokuratúry Prešov, Krajskej prokuratúry Nitra, Krajskej prokuratúry Banská Bystrica, Krajskej prokuratúry Bratislava. V územnom obvode Krajskej prokuratúry Žilina a Krajskej prokuratúry Košice neboli priberaní vôbec.

g) opätovné vypočúvanie obzvlášť zraniteľných osôb v prípravnom konaní, dôvody a rozsah takého výsluchu

Počas trestného konania môžu obeť posudzovaných trestných činov trpieť aj v dôsledku postupu, akým systém funguje. Aby sa predišlo ich ujme spôsobenej neprimeraným postupom, akým je opakované a intenzívne vypočúvanie, je dôležité zabezpečiť ochranu obetí počas vyšetrovania trestného činu a eliminovať druhotnú viktimizáciu u obetí. Aj Trestný poriadok v ustanovení § 134 ods. 4 prvá veta uvádza, že ak je ako svedok v trestnom konaní vypočúvaná osoba, ktorá je obzvlášť zraniteľnou obeťou podľa osobitného predpisu alebo rodinným príslušníkom takejto obeť, treba vykonať výsluch ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa výsluch v ďalšom konaní už nemusel opakovať.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica, Krajskej prokuratúry Žilina, Krajskej prokuratúry Trnava (výnimkou je Okresná prokuratúra Trnava), Krajskej prokuratúry Nitra, Krajskej prokuratúry Bratislava a Krajskej prokuratúry Košice boli obzvlášť zraniteľné osoby vypočúvané opätovne len vtedy, ak obzvlášť zraniteľná obeť požiadala o opätovný výsluch alebo ak vznikla potreba dopočutia obzvlášť zraniteľnej obeť k niektorým sporným alebo k novovzniknutým okolnostiam alebo o dopočutie obzvlášť zraniteľnej obeť požiadal obhajca obvineného. V prípadoch, ak opätovné vypočutie obzvlášť zraniteľnej obeť inicioval obhajca obvineného, tak bol výsluch vykonaný len v rozsahu zodpovedania na otázky a ozrejenie skutočností, ku ktorým obeť nebola vypočutá v predchádzajúcom výsluchu.

Nesprávny postup bol zistený v územnom obvode Krajskej prokuratúry Prešov a Okresnej prokuratúry Trnava, kde dochádzalo k prepočutiu obzvlášť zraniteľných osôb v celom rozsahu opätovne po vznesení obvinenia. Argumentom na takýto postup bolo zachovanie práva na obhajobu a zachovanie práva na kontradiktórnosť procesu, ktorý podporuje v územnom obvode Krajskej prokuratúry Prešov aj Krajský súd v Prešove.

Maloleté obzvlášť zraniteľné obeť boli opätovne vypočúvané ojedinele a vždy so súhlasom prokurátora.

Ako príklad kvalitného prokurátorského dozoru je potrebné uviesť postup dozorového prokurátora Okresnej prokuratúry Bratislava III, ktorý postupom podľa § 230 ods. 2 písm. f) Trestného poriadku odňal vec vyšetrovateľovi Policajného zboru z dôvodu nezákonne vedeného výsluchu obzvlášť zraniteľnej obeť. Obvinenie bolo vznesené jej bývalému manželovi za zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, pričom vyšetrovateľ Policajného zboru jej kládol kapciózne a sugestívne otázky, nenechal ju plynule vypovedať ku skutku, neustále ju prerušoval, dokonca ju zosmiešňoval, kládol jej nevhodné otázky a opakovane sa jej pýtal na ňou už uvádzané skutočnosti. Nesprávnosť vedenia výsluchu (a teda druhotné viktimizovanie obeť) bola signalizovaná aj nadriadenému orgánu vyšetrovateľa Policajného zboru.

V jednej trestnej veci vedenej v územnom obvode Krajskej prokuratúry Trnava bolo zistené, že maloleté deti obvineného a jeho nebohej manželky, po konzultácii vyšetrovateľa Policajného zboru s prokurátorkou, neboli vôbec vypočuté (i keď sa nachádzali v domácnosti v čase, keď bol spáchaný obzvlášť závažný zločin vraždy) z

dôvodu ich ochrany pred možnou druhotnou viktimizáciou, hroziacou pri oživovaní spomienok na danú vysoko traumatizujúcu udalosť.

h) účasť prokurátora na výsluchoch obzvlášť zraniteľných osôb v prípravnom konaní

Prokurátori dodržiavali ustanovenie čl. 2 ods. 7 pokynu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2013 z 18.01.2013 o zriadení špecializácie prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách sa zúčastňovali výsluchov svedkov mladších ako 15 rokov, ak išlo o trestný čin spáchaný voči blízkej osobe alebo zverenej osobe. Tieto výsluchy si policajti vopred naplánovali a o ich termíne upovedomili prokurátorov.

Účasť prokurátorov na výsluchoch v sledovanom období bola však limitovaná v súvislosti s prijatými opatreniami na ochranu zdravia pred ochorením COVID – 19.

Výsluchy obzvlášť zraniteľných obetí prebiehali (podľa možností) v špeciálnych výsluchových miestnostiach s využitím technických zariadení určených na záznam zvuku a obrazu alebo s využitím technických zariadení určených na prenos a záznam zvuku a obrazu, čím sa predchádzalo sekundárnej viktimizácii.

i) účasť opatrovníka, za ktorého je ustanovený advokát, v prípravnom konaní a jeho aktivita

V sledovanom období v prípade potreby, vo všetkých územných obvodoch krajských prokuratúr Slovenskej republiky, boli prokurátormi podávané príslušným súdom návrhy na ustanovovanie opatrovníkov z radov advokátov. Súdny návrhy vždy akceptovali.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Bratislava a Krajskej prokuratúry Nitra sa advokáti – opatrovníci maloletých osôb zúčastňovali úkonov trestného konania, najmä výsluchov maloletých detí, uplatňovali nároky poškodených osôb na náhradu škody a podávali opravné prostriedky.

Krajská prokuratúra Trenčín, Krajská prokuratúra Košice, Krajská prokuratúra Prešov, Krajská prokuratúra Trnava, Krajská prokuratúra Žilina a Krajská prokuratúra Banská Bystrica zhodne uviedli, že aktivita advokátov – opatrovníkov bola vo všeobecnosti pasívna, k uplatňovaniu náhrady škody (a k jej ustáleniu) aktívne pristupovali len v prípadoch, v ktorých bola zistená ujma na zdraví na základe znaleckého skúmania.

Výpoveď opatrovníka má v drvivej väčšine prípadov iba formálny charakter, nakoľko nebol prítomný pri páchaní trestného činu, nepozná osobu páchatel'a, či obeť alebo ich rodinné prostredie a nevie sa vyjadriť ku skutkovým okolnostiam prípadu.

j) aplikačné problémy pri dokazovaní

Najčastejším problémom v sledovanom období, na ktorý poukázali všetky krajské prokuratúry, bola nedosiahnuteľnosť psychológov na účasti výsluchov obzvlášť zraniteľných osôb realizovaných podľa § 134 ods. 4 Trestného poriadku a svedkov

realizovaných podľa § 135 Trestného poriadku. Uviedli, že bolo problematické zabezpečiť prítomnosť psychológa na výsluchu mimo pracovnej doby, ale často aj počas pracovnej doby.

Ďalším, dlhodobým problémom v súvislosti s výsluchmi maloletých poškodených, sú chýbajúce vhodné výsluchové miestnosti, prispôsobené potrebám dieťaťa. Z hľadiska možnej druhotnej viktimizácie obete, sa výsluchy maloletých poškodených vykonávajú v nevhodných miestnostiach, najmä v stroho vybavených kanceláriách policajtov, kde nie je možné oddeliť dieťa a vypočúvajúceho od ostatných osôb, ktorých prítomnosť na výsluchu je nevyhnutná, a to ani od obvineného a jeho obhajcu. Takéto priestory nie je možné považovať za vhodné na výsluch dieťaťa, ktoré je obzvlášť zraniteľnou obeťou.

Krajská prokuratúra Bratislava vo svojom zhodnotení avizovala problém pri postupe podľa § 116 Trestného poriadku, nakoľko prokurátori opakovane narážali na ten istý problém, keď po vydaní príkazu súdom a jeho následnom doručení konkrétnej spoločnosti, obdržia od nej negatívnu odpoveď spočívajúcu v neposkytnutí základných údajov, ktoré by mohli dopomôcť k objasneniu skutku. Najčastejšou odpoveďou je strohé oznámenie, že požadované údaje sa v ich informačných systémoch už nenachádzajú. Pri trestnej činnosti páchanej prostredníctvom počítačového systému a internetovej siete, kedy ako telekomunikačný kanál páchatel' používa práve technickú infraštruktúru konkrétnej telekomunikačnej spoločnosti, bez zabezpečenia uvedených údajov, nemôžu orgány činné v trestnom konaní vykonávať úkony, ktoré by napomohli k objasneniu veci. Súčasná zákonná úprava je predovšetkým z časového hľadiska uchovávanía prevádzkových údajov, lokalizačných údajov a údajov komunikujúcich strán nepostačujúca a v praxi znemožňuje orgánom činným v trestnom konaní získavať základné informácie, ktoré by mohli byť nápomocné pri objasňovaní trestnej činnosti.

k) rýchlosť prípravného konania, príčiny ovplyvňujúce dĺžku prípravného konania

Obeť trestného činu, prípadne poškodený, má v rámci ochrany práv a hodnôt právo na účinné a efektívne vyšetrovanie, najmä ak je v stávke podozrenie z tak závažnej činnosti akou je domáce násilie. Účinnosť vyšetrovania pritom závisí najmä od jeho dôkladnosti, rýchlosti, nezávislosti a nestrannosti. Rýchlosť vyšetrovania je podstatným prvkom účinného vyšetrovania, pretože signalizuje záujem orgánov činných v trestnom konaní na riadnom vyšetrení a ukončení celého prípadu. Naopak, neprímerane zdĺhavé vyšetrovanie môže signalizovať určitú akceptáciu a toleranciu k páchaniu trestnej činnosti a nepôsobí preventívne ani voči verejnosti a ostatným potencionálnym páchatel'om trestných činov, a preto takýto postup príslušných orgánov nemožno označiť za splnenie požiadavky účinného vyšetrovania.

Rýchlosť prípravného konania v jednotlivých sledovaných veciach závisela od zložitosti danej veci a potrebného rozsahu dokazovania. Vo väčšine trestných vecí bolo skrátene vyšetrovanie ukončené v lehote 3 mesiacov a vyšetrovanie v lehote 6 mesiacov. Väzobné trestné veci boli vybavované prednostne a bez prieťahov.

Menej závažné prípady prečinov nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, ktoré neboli náročné na dokazovanie a zároveň v nich nevystala

potreba znaleckého dokazovania, boli ukončené postupom podľa § 204 Trestného poriadku.

Najdlhšie sa vyšetrovali trestné činy znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona, sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona, sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona spáchané na blízkej osobe alebo zverenej osobe a zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona. V týchto veciach dĺžku prípravného konania najviac ovplyvnilo znalecké dokazovanie z odboru psychológia. V niektorých prípadoch znalci žiadali o predĺženie lehoty na vypracovanie písomného znaleckého posudku, a to buď z dôvodu pracovnej vyťaženia alebo z dôvodu pandemických opatrení.

Ďalšou objektívnou skutočnosťou, ktorá spôsobovala prieťahy v trestnom konaní, bol neznámy pobyt obvineného alebo svedka, ktorých účasť na úkonoch bola nevyhnutná.

Jednoznačne je potrebné brať do úvahy aj to, že v sledovanom období dlhodobo pretrvávali obmedzenia súvisiace s pandemiou COVID – 19, ktoré v určitých prípadoch ovplyvnili dobu trvania prípravného konania.

I) analýza dôvodov na zastavenie trestného stíhania podľa § 215 Trestného poriadku

V rozhodnom období došlo v prípadoch trestných konaní vedených pre trestné činy spadajúce do rozsahu zhodnotenia k vydaniu celkovo 451 uznesení o zastavení trestného stíhania podľa § 215 Trestného poriadku, pričom najviac zastavených trestných stíhaní bolo vo veci najmä v územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica (68) a Krajskej prokuratúry Nitra (59).

Z hľadiska trestných činov bolo najviac zastavených trestných stíhaní pri prečine nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona a zločine týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona.

Orgány činné v trestnom konaní zastavovali trestné stíhania najmä pre dôvody uvedené v § 215 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku a § 215 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku.

Primárnym dôvodom zastavenia trestného stíhania podľa § 215 ods. 1 písm. a) Trestného zákona bolo to, že poškodená osoba a svedkovia menili svoje výpovede v prospech obvineného (resp. podozrivého), čím tak dochádzalo k dôkaznej núdzi, pričom ani napriek rozsiahlemu dokazovaniu, vrátane znaleckého dokazovania, sa tvrdenia oznamovateľa nepreukázali. V mnohých prípadoch trestnú činnosť popreli maloletí poškodení, pričom hodnovernosť ich výpovedí bola potvrdená aj závermi znaleckých psychologických posudkov.

Častým dôvodom zastavenia trestného stíhania bol aj dôvod podľa § 215 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, pretože po vykonaní znaleckého dokazovania bolo zistené, že obvinený nebol v čase spáchania skutku pre nepríčetnosť trestne zodpovedný, pričom spravidla došlo aj k uloženiu ochranného liečenia obvinenému.

Ako príklad možno uviesť trestnú vec vedenú na Krajskej prokuratúre Trnava, v ktorej bolo trestné stíhanie mladistvej obvinenej (vedené pre obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 ods. 1, ods. 2 písm. c) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona) zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, pretože znalkyňa psychiatricka uviedla, že obvinená v čase spáchania skutku trpela disociatívnou poruchou identity, pričom išlo o patologický jav, pre ktorý je charakteristická porucha integrácie a regulácie psychických funkcií s významne narušenou kvalitou psychosociálneho fungovania postihnutého jedinca. V čase činu sa mladistvá obvinená identifikovala s disociatívne navodenou agresívnou identitou, jej psychické funkcie boli pod úplným vplyvom novej osobnej identity, úsudok obvinenej bol chorobne zmenený. Proces zmeny z jednej osobnosti na druhú, tzv. switching prebiehal nezávisle od pôvodnej osobnosti obvinenej, spúšťačom boli vonkajšie podnety. Hoci navonok sa správanie obvinenej javilo ako plánované a cieľavedomé, v skutočnosti išlo o nevedomé správanie, ktoré nastalo pod vplyvom patologických chronických disociatívnych fenoménov. Vyhodnotením záverov znaleckého dokazovania bolo ustálené, že obvinená v čase svojho konania nebola schopná rozpoznať jeho protiprávnosť, jej ovládacie schopnosti boli taktiež vymiznuté.

m) analýza dôvodov na zrušenie uznesenia o zastavení trestného stíhania podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku, resp. podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku

Prevažná väčšina uznesení o zastavení trestného stíhania bola dozorovými prokurátormi vyhodnotená ako zákonná a dôvodná.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Prešov nedošlo k zrušeniu uznesenia o zastavení trestného stíhania podľa § 215 Trestného poriadku postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku, resp. podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Trenčín boli 2 uznesenia o zastavení trestného stíhania zrušené postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Bratislava bolo 5 uznesení o zastavení trestného stíhania zrušených postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Nitra bolo 1 uznesenie o zastavení trestného stíhania zrušené postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku a 1 uznesenie bolo zrušené postupom podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica boli 3 uznesenia o zastavení trestného stíhania zrušené postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Košice bolo 1 uznesenie o zastavení trestného stíhania zrušené postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku.

V územnom obvode Krajskej prokuratúry Žilina bolo 1 uznesenie o zastavení trestného stíhania zrušené postupom podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku.

Vo väčšine prípadov dôvodmi na zrušenie uznesení bolo najmä to, vyšetrovateľ Policajného zboru dôsledne nevyhodnotil svedecké výpovede a zabezpečené listinné dôkazy.

n) analýza dôvodov na prerušenie trestného stíhania podľa § 228 Trestného poriadku

Prokurátori vo všetkých trestných veciach dôsledne vyhodnocovali dôvodnosť uznesení o prerušení trestného stíhania a dozerali na to, aby pred týmto rozhodnutím boli vykonané všetky úkony potrebné na zabezpečenie trestného konania a dosiahnutia jeho účelu.

K prerušeniu trestného stíhania došlo vo veciach, v ktorých sa napriek zabezpečeniu všetkých potrebných a dostupných dôkazov nepodarilo zistiť páchatel'a. V drvivej väčšine trestných vecí bolo trestné stíhanie prerušené podľa § 228 ods. 1 Trestného poriadku, keďže sa nezistili skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe. Len výnimočne bolo trestné stíhanie prerušené podľa § 228 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku.

Krajská prokuratúra Nitra uviedla, že v prípadoch, v ktorých neboli policajtom vykonané všetky úkony nevyhnutné pre vypátranie pobytu obvineného alebo svedka, boli takéto uznesenia o prerušení trestného stíhania prokurátormi zrušované ako neopodstatnené, nakoľko boli vydané predčasne.

Najviac prerušených trestných stíhaní podľa § 228 Trestného poriadku bolo v územnom obvode Krajskej prokuratúry Prešov a Krajskej prokuratúry Bratislava.

o) dohľadová činnosť krajských prokuratúr pri preskúmaní rozhodnutí v prípravnom konaní, podiel dôvodných žiadostí podľa príkazu č. 11/2019 zo dňa 28.11.2019 o postupe prokurátorov pri vybavovaní žiadostí o preskúmanie zákonnosti v predsúdnom konaní, dôvody a počet pokynov nadriadených prokurátorov na opätovné začatie trestného stíhania

V sledovanom období vykonávali krajské prokuratúry v trestných veciach tzv. domáceho násillia dohľadovú činnosť kvalitne a dôsledne, a to aj v súlade s viacerými internými predpismi vydanými generálnym prokurátorom Slovenskej republiky alebo krajskými prokurátormi. V rámci výkonu dohľadovej právomoci boli krajskými prokuratúrami najčastejšie preskúmané meritórne rozhodnutia vydané v prípravnom konaní.

V rozhodnom období na podklade žiadosti oprávnenej osoby o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní bola v trestných veciach tzv. domáceho násillia v zmysle príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 11/2019 z 28.11.2019 o postupe prokurátorov pri vybavovaní žiadostí o preskúmanie zákonnosti v predsúdnom trestnom konaní, preskúmaná zákonnosť postupu a rozhodnutí policajta a prokurátora nadriadeným prokurátorom v 48 veciach, pričom väčšina žiadostí bola odložená ako nedôvodná.

Krajská prokuratúra Košice uložila v 7 prípadoch pokyn na opätovné začatie trestného stíhania, pričom dôvody na takýto postup neuviedla.

V ostatných územných obvodoch krajských prokuratúr neboli uložené pokyny na opätovné začatie trestného stíhania.

V rámci dohľadovej činnosti krajské prokuratúry preskúmavajú zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní aj ex offo, pričom v prípade potreby prijímajú príslušné zákonné opatrenia.

C. Súdne konanie

a) Vypočúvanie obzvlášť zraniteľných osôb v súdnom konaní, akceptácia prehratia obrazovo - zvukového záznamu namiesto opätovného výsluchu týchto osôb, rozsah takéhoto výsluchu, dôvody neakceptácie prehratia obrazovo - zvukového záznamu

V obvode jednotlivých krajských prokuratúr bol zistený nejednotný postup pri vypočúvaní obzvlášť zraniteľných obetí v súdnom konaní.

Vo všeobecnosti možno povedať, že prokurátori v súdnom konaní navrhovali prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výpovede obzvlášť zraniteľnej obete z prípravného konania namiesto jej opätovného výsluchu.

V obvode Krajskej prokuratúry Bratislava sudy zväčša akceptovali prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výpovede obzvlášť zraniteľnej obete z prípravného konania namiesto jej opätovného výsluchu, ak v prípravnom konaní bol výsluch vykonaný zákonne a kontradiktórnym spôsobom. V prípade, ak išlo o dospelé osoby, tak tieto boli spravidla opätovne vypočúvané v súdnom konaní. V odôvodnených prípadoch výsluch obzvlášť zraniteľnej obete prebiehal na súde v neprítomnosti obžalovaného, ktorý bol následne oboznámený s obsahom takéhoto výsluchu. Maloleté obzvlášť zraniteľné obete boli na súde vypočúvané výnimočne, pričom sudy akceptovali prehratie obrazovo - zvukového záznamu z prípravného konania aj vtedy, ak bol výsluch obzvlášť zraniteľnej obete vykonaný iba po začatí trestného stíhania. Na Okresnom súde Bratislava V bolo potrebné v jednej trestnej veci vykonať výsluch maloletej obzvlášť zraniteľnej obete (16 ročnej), s čím súhlasil aj intervenujúci prokurátor, nakoľko ju bolo potrebné vypočuť k niektorým novým skutočnostiam, pričom znalec z odboru psychológia sa vyjadril, že jej opätovný výsluch nebude mať vplyv na jej psychiku.

V obvode Krajskej prokuratúry Trnava sudy zväčša akceptovali prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výsluchu obzvlášť zraniteľnej obete z prípravného konania namiesto jej opätovného výsluchu, v niektorých prípadoch bolo dokonca postačujúce aj prečítanie zápisnice o jej výpovedí z prípravného konania. Sudy niekedy akceptovali návrh obhajoby na osobné vypočutie obzvlášť zraniteľnej obete. Maloleté obzvlášť zraniteľné obete neboli v súdnom konaní vypočúvané.

V obvode Krajskej prokuratúry Trenčín neboli obzvlášť zraniteľné obete vypočúvané na súde opätovne, ak išlo o maloleté osoby, a to ani vtedy, ak obhajoba navrhovala ich opätovný výsluch. Ak však išlo o dospelé osoby, tak tieto boli na súde opätovne vypočúvané v celom rozsahu. Z poznatkov Okresnej prokuratúry Prievidza vyplynula taká prax súdov, že k osobnému výsluchu obzvlášť zraniteľnej obete

dochádzalo len výnimočne, a to za predpokladu, že v čase medzi výsluchom z prípravného konania a súdnym rozhodnutím došlo k podstatnej zmene dôkaznej situácie, pričom bez dopytovania obzvlášť zraniteľnej obeť nebolo možné vo veci zákonne rozhodnúť. V takomto prípade bola obzvlášť zraniteľná obeť vypočúvaná bez prítomnosti obžalovaného, ktorému bol následne prehraný jej výsluch.

Rozdielna prax bola zistená v obvode Krajskej prokuratúry Nitra. Na Okresnom súde Levice a Okresnom súde Topoľčany nedochádzalo k vypočúvaniu obzvlášť zraniteľných obetí, ak išlo o maloleté osoby, avšak v prípade dospelých osôb boli tieto výsluchy vykonané opätovne, a to formou videohovoru, pri dodržaní ustanovenia § 262a Trestného poriadku. Napriek tomu v priestoroch súdu, pred začatím hlavného pojednávania, dochádzalo k vizuálnemu kontaktu obzvlášť zraniteľnej obeť s obžalovaným. Okresný súd Komárno v dvoch trestných veciach vykonal výsluch obzvlášť zraniteľnej obeť, v jednej trestnej veci, keď obzvlášť zraniteľná obeť poprela svoje predchádzajúce tvrdenia a bagatelizovala konanie obžalovaného a v druhej trestnej veci, keď obzvlášť zraniteľná obeť o vykonanie svojho výsluchu sama požiadala, pričom v porovnaní s prípravným konaním zmenila svoju výpoveď v prospech obžalovaného. Okresný súd Nitra neakceptoval návrh na prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výsluchu obzvlášť zraniteľnej obeť, ktorý bol uskutočnený za prítomnosti psychológa, ak obzvlášť zraniteľná obeť nebola vypočúaná v prípravnom konaní po vznesení obvinenia, a to ani vtedy, keď psychológ neodporúčal jej opätovné vypočutie. Takýto výsluch obzvlášť zraniteľných obetí bol vykonávaný opätovne v celom rozsahu. V súdnom konaní dochádzalo k vypočúvaniu obzvlášť zraniteľných obetí aj vtedy, ak bol výsluch obzvlášť zraniteľnej obeť vykonaný po vznesení obvinenia, pričom súd svoj postup odôvodňoval zásadou bezprostrednosti, ústnosti a kontradiktórnosti, poukazujúc na to, že zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov v znení neskorších predpisov nezakazuje ich výsluch v súdnom konaní. Obzvlášť zraniteľné obeť boli vypočúvané v celom rozsahu, v nejednom prípade aj nad rámec potrebný na preukázanie skutku. Okresný súd Nové Zámky v zásade akceptoval prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výsluchov obzvlášť zraniteľných obetí, a to aj pred vznesením obvinenia, pričom vychádzal z vyjadrenia znalca z odboru psychológia k vhodnosti výsluchu takejto osoby v súdnom konaní. V prípade absencie takéhoto vyjadrenia súd obvykle vypočúval obzvlášť zraniteľné obeť, ak sa jednalo o jediného svedka trestného činu. Tieto výsluchy boli realizované tak, aby obzvlášť zraniteľná obeť neprišla do bezprostredného kontaktu s obžalovaným, a to buď využitím pleny v pojednávacej miestnosti alebo vykonaním videohovoru. V prípade zmeny výpovede obzvlášť zraniteľnej obeť súd prehral obrazovo - zvukový záznam z výpovede z prípravného konania, resp. prečítal zápisnicu o jej výpovedi, a na takéto výsluchy prihlíadal a akceptoval ich.

V obvode Krajskej prokuratúry Žilina sa dokazovanie na hlavnom pojednávaní vykonávalo len v minimálnom počte prípadov, pretože prevažná časť vecí bola skončená schválením dohody o vine a treste alebo vydaním trestného rozkazu alebo prijatím vyhlásenia o vine obžalovaného. Na hlavnom pojednávaní dochádzalo k vypočúvaniu obzvlášť zraniteľných obetí, iba ak išlo o dospelé osoby, a to pri rešpektovaní ustanovenia § 262a Trestného poriadku. V prípade, ak bola obzvlášť zraniteľnou obeťou maloletá osoba, v súdnom konaní bol namiesto jej výsluchu prehratý obrazovo - zvukový záznam z jej výsluchu z prípravného konania.

Prokurátori v obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica navrhovali vypočutie obzvlášť zraniteľnej obeť iba v tých prípadoch, ak dôkazná situácia bola nejednoznačná alebo sporná, pričom výpoveď obzvlášť zraniteľnej obeť bola jediným usvedčujúcim dôkazom alebo ak obzvlášť zraniteľná obeť v prípravnom konaní menila výpoveď. Súdny pristupovali k výsluchu obzvlášť zraniteľnej obeť aj v prípade, ak to prokurátor nenavrhol, zväčša na návrh obhajoby alebo na dodatočný návrh prokurátora (z dôvodu vzniku nejednoznačnej dôkaznej situácie v konaní pred súdom). V takýchto prípadoch bola obzvlášť zraniteľná obeť vypočúvaná za prítomnosti psychológa, spravidla v neprítomnosti obžalovaného. Výsluchy týchto osôb boli podrobné, objasňovali sa všetky okolnosti trestnej činnosti, obzvlášť zraniteľné obeť sa vyjadrovali k aktuálnemu vzťahu k obžalovanému, pričom v mnohých prípadoch menili výpoveď v prospech obžalovaného. Súdny spravidla prehrali obrazovo - zvukové záznamy, avšak keď sa už vec rozpojeda, tak zväčša vznikli také nezrovnalosti v dôkaznej situácii, ktoré bolo nutné objasniť alebo odstrániť výsluchom obzvlášť zraniteľnej obeť. Pochybnosti častokrát nastali po výsluchu rodinných príslušníkov, hlavne príbuzných obžalovaného, ktorí, ak aj mali vedomosť o domácom násilí, toto bagatelizovali alebo vypovedali v prospech obžalovaného. Dokazovanie bolo sťažené aj tým, že obeť domáceho násillia častokrát dlho ticho trpela, nezdôverovala sa iným osobám a nevyhľadala odbornú ani lekársku pomoc, a preto bolo málo dôkazov na podporu jej výpovede. Prokurátori ani v jednej trestnej veci nenavrholi vypočúť na hlavnom pojednávaní maloletú obzvlášť zraniteľnú obeť. Súdny oboznamovali výpovede maloletých obzvlášť zraniteľných obeť z prípravného konania prehratím obrazovo - zvukového záznamu. Okresná prokuratúra Žiar nad Hronom signalizovala, že v jednom prípade súd vypočul maloletú obzvlášť zraniteľnú obeť, ktorej malo byť spôsobované fyzické a psychické utrpenie matkou a otčimom. Stalo sa tak na návrh obhajoby, bez súhlasu prokurátora a opatrovníka, avšak so súhlasom maloletej obzvlášť zraniteľnej obeť, ktorá bola vypočutá v neprítomnosti obžalovaného, za prítomnosti psychológa, pričom v plnom rozsahu zotrvala na svojej pôvodnej výpovedi. Na Okresnom súde Rimavská Sobota neboli akceptované návrhy na prehratie obrazovo - zvukových záznamov v súdnom konaní, pričom takmer automaticky bola vypočúvaná každá obzvlášť zraniteľná obeť, a to vrátane maloletých obzvlášť zraniteľných obeť. Súdny k výsluchom pristupovali na návrh obžalovaného alebo obhajcu, častokrát po tom, čo oznámili súdu, že obzvlášť zraniteľná obeť chce vypovedať a zmeniť svoju pôvodnú výpoveď. Súdny vypočúvali obzvlášť zraniteľné obeť aj vtedy, ak ich opakovaný výsluch neodporúčal ani psychológ, a aj napriek tomu, že v prípravnom konaní bol ich výsluch vykonaný v prítomnosti obhajcu, zákonne a po obsahovej stránke dostatočne.

V obvode Krajskej prokuratúry Prešov súdny akceptovali prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výsluchu obzvlášť zraniteľnej obeť z prípravného konania namiesto jej opätovného výsluchu, ak išlo o maloleté obzvlášť zraniteľné obeť. Na Okresnom súde Poprad nebolo dodržiavané ustanovenie § 262a Trestného poriadku, a výsluch bol realizovaný za prítomnosti obžalovaného, ktorému bolo umožnené obzvlášť zraniteľnej obeť klásť otázky.

V obvode Krajskej prokuratúry Košice bolo vo väčšine prípadov akceptované prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výsluchu obzvlášť zraniteľnej obeť z prípravného konania namiesto jej opätovného výsluchu. Vyskytli sa ojedinelé prípady opätovného výsluchu obzvlášť zraniteľnej obeť pri trestnom čine týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, v jednom prípade išlo o dospelú ženu

a v druhom prípade o maloleté dieťa, pričom ich výpovede boli potrebné z toho dôvodu, že išlo o jediný usvedčujúci alebo vo významnej miere rozhodujúci dôkaz. Okresný súd Spišská Nová Ves vykonával opätovné výsluchy dospelých obzvlášť zraniteľných obetí, ak to ich zdravotný stav umožňoval.

b) analýza súdnych rozhodnutí z hľadiska ich súladu s návrhom prokurátora vo vzťahu k uznaniu viny a uloženému trestu

V prevažnej väčšine boli súdne rozhodnutia vydané v súlade s návrhom prokurátora, a to vo vzťahu k uznaniu viny, ako aj vo vzťahu k navrhovanému trestu. Dohody o vine a treste boli schvaľované v súlade s návrhom prokurátora.

V obvode Krajskej prokuratúry Bratislava v trestnej veci vedenej na Okresnej prokuratúre Bratislava III súd po vykonanom dokazovaní zmenil právnu kvalifikáciu skutku, zo zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona na prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona, s čím sa prokurátor stotožnil. V jednej trestnej veci vedenej na Okresnej prokuratúre Bratislava II pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona bol páchatel' oslobodený spod obžaloby, pričom prokurátor proti tomuto súdному rozhodnutiu podal odvolanie.

V obvode Krajskej prokuratúry Trnava výnimočne došlo k odsúdeniu obžalovaného pre menej závažný trestný čin, ako bol uvedený v obžalobe (napríklad obžaloba bola podaná pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, pričom obžalovaný bol odsúdený za prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona) alebo k jeho oslobodeniu. V malom počte prípadov súd postúpil príslušnému orgánu trestnú vec na prejednanie priestupku. Krajská prokuratúra Trnava poukázala na to, že v prípade vyhlásenia obžalovaného o vine často dochádzalo k mimoriadnemu zníženiu trestu odňatia slobody podľa § 39 ods. 4 Trestného poriadku, čo prokurátori väčšinou akceptovali. Stali sa aj prípady, keď súd uložil prísnejší trest, ako bol trest navrhovaný prokurátorom.

V obvode Krajskej prokuratúry Trenčín súd v niektorých prípadoch zmiernil právnu kvalifikáciu skutku a konanie obžalovaného posúdil podľa základnej skutkovej podstaty zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, a nie aj podľa kvalifikovanej skutkovej podstaty, pretože mal za to, že konanie obžalovaného nebolo páchané po dlhší čas. Najväčší nesúlad súdnych rozhodnutí s návrhom prokurátora bol pri ukladaní trestu, kedy súdy ukladali miernejší trest, častokrát mimoriadne znížený podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona. Na uvedené prokurátori reagovali podaním odvolania, ktoré bolo väčšinou zamietnuté. V prípadoch, keď obžalovaný na hlavnom pojednávaní urobil vyhlásenie o vine, tak dochádzalo k mimoriadnemu zníženiu trestu súdom aj podľa § 39 ods. 4 Trestného zákona. V dvoch trestných veciach, vedených pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona a prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, došlo k ich postúpeniu súdom na prejednanie priestupku. V dvoch trestných veciach došlo k zastaveniu trestného stíhania, vo veci zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona z dôvodu, že obžalovaný zomrel, a vo veci prečinu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona z dôvodu, že poškodená nedala súhlas na trestné

stíhanie obžalovaného. V jednej trestnej veci prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona došlo k podmiennečnému zastaveniu trestného stíhania.

V obvode Krajskej prokuratúry Nitra nedošlo k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby. Tresty a ochranné opatrenia boli zväčša ukladané v súlade s návrhom prokurátora, pričom v niektorých prípadoch došlo k uloženiu trestu odňatia slobody v inej výmere práve z dôvodu zmeny postoja obžalovaného na hlavnom pojednávaní (ktorý urobil vyhlásenie o vine a oľutoval spáchaný skutok), čím došlo k zmene pomeru poľahčujúcich a priťažujúcich okolností a k zmene trestnej sadby, v rámci ktorej mohol byť obžalovanému ukladaný trest. V niektorých prípadoch súdy ukladali mimoriadne znížené tresty podľa § 39 Trestného zákona, bez splnenia zákonných podmienok, na čo prokurátori reagovali podaním odvolania.

V obvode Krajskej prokuratúry Žilina bola prevažná časť vecí skončená schválením dohody o vine a treste. V prípade podania obžaloby bolo rozhodnuté prevažne v súlade s návrhom prokurátora, pričom uložené tresty sa v podstate zhodovali s navrhovanými trestami, rozdiely boli len minimálne.

Krajská prokuratúra Banská Bystrica poukázala na to, že v prípade, ak v konaní pred súdom došlo k zmene dôkaznej situácie, prokurátori buď modifikovali svoj záverečný návrh oproti pôvodnému návrhu uvedenému v príprave na hlavné pojednávanie alebo akceptovali súdne rozhodnutie, ktoré reflektovalo na zmenu dôkaznej situácie. V prípade, ak došlo k vyhláseniu obžalovaného o vine na hlavnom pojednávaní, bol často ukladaný mimoriadne znížený trest podľa § 39 ods. 4 Trestného zákona, niekedy aj na návrh prokurátora. V jednej trestnej veci došlo k odsúdeniu obžalovaného za základnú skutkovú podstatu zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 Trestného zákona, namiesto kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa § 208 ods. 1, ods. 3 písm. d) Trestného zákona (s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona - po dlhší čas), pretože poškodená v konaní pred súdom podrobnejšie špecifikovala obdobie, počas ktorého jej malo byť spôsobované fyzické a psychické utrpenie. V 8 trestných veciach došlo k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby, v 7 bolo prokurátorom podané odvolanie, ktoré bolo zamietnuté ako nedôvodné. V jednej trestnej veci nebolo podané odvolanie, pretože poškodená na hlavnom pojednávaní uviedla, že všetko si vymyslela.

V obvode Krajskej prokuratúry Prešov boli súdne rozhodnutia v prevažnej miere vydané v súlade s návrhom prokurátora, pričom iba v 7 veciach bolo podané odvolanie. V niektorých trestných veciach bol uložený iný trest (mimoriadne znížený trest, alternatívny trest povinnej práce), avšak stalo sa aj to, že súdom bol uložený prísnejší trest ako trest navrhovaný prokurátorom.

V obvode Krajskej prokuratúry Košice súdy rozhodovali prevažne v súlade s návrhom prokurátora.

c) osoba odsúdeného (dospelí a mladiství páchatelia) a vzťah odsúdeného k poškodenému (osobitne blízka osoba, zverená osoba, osoba s osobitným postavením vo vzťahu k poškodenému maloletému)

Vo väčšine trestných vecí, v ktorých došlo k odsúdeniu páchatel'a, bol páchatel' vo vzťahu k poškodenému blízkou osobou, pričom išlo o manžela/manželku, bývalého

manžela/manželku, druha/družku, bývalého druha/družku, rodiča/nevlastného rodiča, deti, súrodenca, vnuka/vnučky. Takmer vo všetkých prípadoch bol páchatelom dospelý muž. V prípade mladistvých páchatelov sa jednalo najmä o útoky na rodičov (vlastných alebo nevlastných) alebo na druha jedného z rodičov. Počet trestných vecí, v ktorých bola poškodená osoba zverená do starostlivosti alebo dozoru páchatela, bol malý. Pomerne často sa vyskytli prípady, že páchatel bol závislý od návykových látok (a to najmä od alkoholu), pričom trestný čin spáchal pod ich vplyvom.

d) uložené tresty odňatia slobody (nepodmienečné, podmiennečný odklad ich výkonu), iné ukladané tresty

Druh (a výmera) ukladaných trestov závisel najmä od právnej kvalifikácie skutku. Vo všeobecnosti možno uviesť, že páchatelom boli ukladané najmä tresty odňatia slobody. V prípade menej závažných trestných činov, za splnenia zákonných podmienok, bol ich výkon podmiennečne odložený, väčšinou aj s probačným dohľadom (za súčasného uloženia primeraných povinností a obmedzení). V prípade závažnejších trestných činov bol páchatelom ukladaný nepodmienečný trest odňatia slobody. Tento trest bol ukladaný aj páchatelom, ktorí spáchali trestný čin v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia alebo podmiennečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, alebo už boli viackrát predtým odsúdení.

Ojedinele, v prípade splnenia zákonných podmienok, boli ukladané aj alternatívne peňažné tresty. Vyskytol sa aj uložený trest povinnej práce, trest domáceho väzenia a trest vyhostenia. V prípade, že boli zaistené vecné dôkazy (ako napríklad nôž, sekera a podobne), bol popri iných trestoch ukladaný aj trest prepadnutia veci.

V niektorých prípadoch, v prípade splnenia zákonných podmienok, boli tresty odňatia slobody mimoriadne znížené podľa § 39 Trestného zákona.

Krajská prokuratúra Bratislava poukázala na to, že v jednej trestnej veci bolo u mladistvého páchatela upustené od potrestania za súčasného uloženia ochranného psychiatrického liečenia ambulantnou formou.

Krajská prokuratúra Trnava poukázala na to, že v jednom prípade obzvlášť závažného zločinu vraždy bol odsúdenému uložený trest odňatia slobody na doživotie.

Krajská prokuratúra Trenčín poukázala na to, že súdy aj v prípade prečinov (najmä nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona) ukladali nepodmienečné tresty odňatia slobody, pokiaľ bol páchatel stíhaný väzobne, pričom ukladané tresty vždy pokrývali minimálne dobu väzobného stíhania. V prípade, ak obžalovaní boli súdom prepustení z väzby na slobodu, tak im boli následne uložené tresty odňatia slobody s podmiennečným odkladom na primerane dlhú skúšobnú dobu. Súdy v menšej miere za prečiny nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona ukladali tresty odňatia slobody s podmiennečným odkladom na primerane dlhú skúšobnú dobu, pričom boli vo väčšine prípadov uložené bezúhonným osobám za súčasného uloženia probačného dohľadu a primeraných obmedzení a povinností a osôb, ktoré boli väzobne stíhané, ak boli predtým bezúhonné. V prípade závažnejších trestných činov tzv. domáceho násillia boli v prípade základnej skutkovej podstaty trestného činu častejšie ukladané tresty odňatia slobody s podmiennečným

odkladom na primerane dlhú skúšobnú dobu a v prípade kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu boli všetky uložené tresty nepodmienečné. Alternatívne tresty boli v prípade trestných činov tzv. domáceho násillia skôr výnimočné.

Krajská prokuratúra Nitra poukázala na to, že ojedinele boli popri treste odňatia slobody ukladané aj iné tresty, ako napríklad trest prepadnutia veci, peňažný trest, trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá akéhokoľvek druhu, pričom v jednom prípade bol uložený trest povinnej práce a trest vyhostenia.

Krajská prokuratúra Žilina poukázala na to, že v prípade väzobných trestných stíhaní a stíhaní pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona boli páchatelom ukladané prevažne nepodmienečné tresty, s uložením ochranného protialkoholického, protitoxikomanického a sexuologického liečenia. V jednej trestnej veci vedenej na Okresnej prokuratúre Martin bol páchatelovi prečinu ublíženia na zdraví podľa § 156 Trestného zákona uložený trest povinnej práce.

Krajská prokuratúra Banská Bystrica uviedla, že najprísnejšie tresty boli uložené v dvoch prípadoch obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 Trestného zákona, kde obeťou bola blízka osoba, a vo veci obzvlášť závažného zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. a), ods. 3 Trestného zákona.

Krajská prokuratúra Prešov uviedla, že páchatelom bol ojedinele uložený aj peňažný trest, trest povinnej práce, trest domáceho väzenia a trest prepadnutia veci.

Krajská prokuratúra Košice uviedla, že v prípade zločinov bol páchatelom ukladaný najmä nepodmienečný trest odňatia slobody. V prípade menej závažných trestných činov bol páchatelom niekedy uložený aj peňažný trest. Ak bol trestný čin spáchaný so zbraňou, tak bol ukladaný aj trest prepadnutia veci.

e) ukladané povinnosti a obmedzenia pri podmienečnom odklade výkonu trestu odňatia slobody

V obvodoch všetkých krajských prokuratúr sa obžalovaným pri podmienečne odloženom výkone trestu odňatia slobody s probačným dohľadom ukladali povinnosti a obmedzenia, ktorých cieľom bolo zabrániť im v ďalšom páchaní trestnej činnosti a zároveň ochrániť obeť trestnej činnosti.

Najčastejšie bolo ukladané obmedzenie spočívajúce v zákaze požívania alkoholických nápojov a iných návykových látok a zákaze kontaktu s poškodenou v akejkoľvek forme, vrátane kontaktovania prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby alebo inými obdobnými prostriedkami, ako aj povinnosti spočívajúce v príkaze nepriblížiť sa k poškodenej na vzdialenosť menšiu ako päť metrov a nezdržiavať sa v blízkosti obydliá poškodenej. Zároveň sa vyskytli aj prípady, keď obžalovanému bola uložená povinnosť zamestnať sa v skúšobnej dobe, resp. uchádzať sa preukázateľne o zamestnanie, povinnosť sa ospravedlniť poškodenému, obmedzenie zákazu stretávania sa s osobami, ktoré majú na obžalovaného negatívny vplyv, povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu, zameranom na predchádzanie a riešenie partnerských konfliktov, povinnosť podrobiť sa liečeniu závislosti od návykových látok,

povinnosť podrobiť sa v súčinnosti s probačným a mediačným úradníkom alebo iným odborníkom programu sociálneho výcviku alebo inému výchovnému programu.

f) ukladanie ochranných opatrení a ich najčastejší druh

Čo sa týka ochranných opatrení, vzhľadom na skutočnosť, že trestné činy tzv. domáceho násillia boli často páchané v spojitosti s nadmerným užívaním alkoholu, prípadne iných návykových látok, pričom znaleckým skúmaním bola vo veľkom počte prípadov zistená závislosť páchatel'ov od návykových látok, bolo im najčastejšie ukladané ochranné protialkoholické liečenie, ochranné protitoxikomanické liečenie alebo ochranné psychiatrické liečenie, a to väčšinou popri treste odňatia slobody. Takéto liečenie (ochranné psychiatrické liečenie ústavnou formou) bolo ukladané aj pri zastavení trestného stíhania pre nepričetnosť obvineného v čase činu alebo pri upustení od potrestania mladistvého páchatel'a. Výnimočne bolo uložené aj ochranné sexuologické liečenie. Z hľadiska formy liečenia prevládala ambulantná forma liečenia nad ústavnou. Pri ukladaní ochranných opatrení sa primárne vychádzalo zo záverov znaleckého dokazovania a odporúčaní znalcov uvedených v znaleckom posudku.

g) analýza dôvodov na oslobodenie obžalovaného spod obžaloby

V sledovanom období Krajská prokuratúra Bratislava, Krajská prokuratúra Trnava a Krajská prokuratúra Nitra neevidovala žiadne oslobodenie obžalovaného spod obžaloby.

Krajská prokuratúra Trenčín evidovala 2 trestné veci, v ktorých boli obžalovaní oslobodení spod obžaloby, v oboch prípadoch išlo o trestný čin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona. V prvej trestnej veci, v ktorej v konaní pred súdom vznikla potreba skúmania duševného stavu obžalovaného znalcom z odboru psychiatria, bol obžalovaný oslobodený spod obžaloby podľa § 285 písm. d) Trestného poriadku, nakoľko súd po vykonaní znaleckého skúmania z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria, dospel k záveru o nepričetnosti obžalovaného v čase spáchania skutku. V druhej trestnej veci bol obžalovaný oslobodený spod obžaloby podľa § 285 písm. a) Trestného poriadku, z dôvodu aplikácie zásady „in dubio pro reo“, nakoľko po vykonaní dokazovania nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol obžalovaný stíhaný. Svedkovia, ktorí mali byť priamymi svedkami predmetného skutku, v prípravnom konaní, ako aj na hlavnom pojednávaní, odmietli vypovedať z dôvodu svojho príbuzenského pomeru k obžalovanému. Obžalovaný po prednese obžaloby zaujal stanovisko, že priznáva, že skutok sa stal tak, ako je uvedený v obžalobe, avšak v rámci svojho výsluchu vysvetlil, že na priebeh skutku sa z dôvodu ovplyvnenia alkoholom nepamätá a vychádza z tvrdenia svedkov a policajtov. Po zohľadnení zápisu o dychovej skúške obžalovaného, ktorá bola realizovaná bezprostredne potom, čo mal byť spáchaný predmetný skutok, znaleckého posudku z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria, bolo pravdepodobné a logické, že obžalovaný si na priebeh predmetného skutku nepamätal. Súd neprihliadol k úradnému záznamu príslušníka Policajného zboru z prepisu telefonátu na linku 158. Súd po vykonaní dokazovania dospel k záveru, že nebolo jednoznačne bez akýchkoľvek relevantných pochybností dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý je obžalovaný stíhaný.

V obvode Krajskej prokuratúry Žilina došlo iba v jednej trestnej veci k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby, a to podľa § 285 písm. d) Trestného poriadku, pretože vykonaným dokazovaním bolo zistené, že obžalovaný nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný.

V obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica došlo v 8 trestných veciach k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby, v 5 trestných veciach pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, v 2 trestných veciach pre zločin znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona a v jednej veci pre prečin ublíženia na zdraví podľa § 156 Trestného zákona.

Dôvodom oslobodenia obžalovaného spod obžaloby podľa § 285 písm. a) Trestného poriadku podstatná zmena dôkaznej situácie v konaní pred súdom v prospech obžalovaného, ku ktorej zmene došlo buď zmenenou výpoveďou poškodenej osoby (napríklad poškodená uviedla, že pohlavný styk s manželom bol chcený alebo poškodená vypovedala v neprospech obžalovaného iba pri prvej výpovedi a v konaní pred súdom jeho konanie bagatelizovala), alebo spochybnením vierohodnosti výpovede poškodenej osoby (verzia poškodenej o znásilnení bola vyhodnotená ako nereálna, pretože trestné oznámenie podala až po šiestich mesiacoch od skutku, pod nátlakom nového priateľa, pričom nebolo vylúčené, že poškodená sa chce zbaviť obžalovaného s cieľom získať bývanie v spoločnom byte), kedy súd pri hodnotení dôkazov postupoval v súlade so zásadou „in dubio pro reo“.

V 2 trestných veciach (obe vedené pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona) došlo k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby podľa § 285 písm. b) Trestného poriadku z dôvodu rozdielneho hodnotenia dôkazov súdom, keď súd konštatoval, že obžalovaný sa voči poškodeným dopustil len verbálnej agresivity, pričom jeho konanie nezanechalo na psychike poškodených žiadne negatívne následky.

V obvode Krajskej prokuratúry Prešov došlo k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby podľa § 285 písm. a) Trestného zákona v 2 trestných veciach vedených pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona. Podané odvolania prokurátora proti rozsudkom súdov boli odvolacím súdom ako nedôvodné zamietnuté.

V obvode Krajskej prokuratúry Košice došlo k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby v 3 trestných veciach vedených pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona a prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona. V jednom prípade bola dôvodom zmena výpovede poškodenej, a v druhom to, že poškodená využila svoje zákonné právo a ku skutku odoprela vypovedať.

h) analýza dôvodov na podanie odvolania a úspešnosť odvolaní prokurátora

Vzhľadom k tomu, že väčšina rozhodnutí súdov bola proti výroku o vine a treste vydaná v súlade s návrhom prokurátora, došlo iba ojedinele k podaniu odvolania prokurátorom.

V obvode Krajskej prokuratúry Bratislava bolo podaných 6 odvolaní, z toho jedno proti výroku o vine a treste a 5 proti výroku o treste. Doposiaľ bolo rozhodnuté iba o troch odvolaniach (ktoré smerovali proti výroku o treste), pričom týmito odvolaniami bolo vyhovené.

V obvode Krajskej prokuratúry Trnava boli podávané odvolania najčastejšie proti výrokom o treste, pričom boli (o niečo) viac dôvodné ako nedôvodné. V prípadoch, v ktorých prvostupňové súdy rozhodli o oslobodení obžalovaného spod obžaloby, boli rozsudky vždy napadnuté odvolaním prokurátora, ktoré bolo dôvodné. Odvolania proti výroku rozsudku o vine boli podané aj z dôvodu zmeny právnej kvalifikácie skutku alebo z dôvodu, že skutok nebol posudzovaný ako súbeh viacerých trestných činov.

V obvode Krajskej prokuratúry Nitra bolo podaných 9 odvolaní, z toho všetky smerovali proti výroku o treste. Z podaných odvolaní bolo 5 úspešných, 3 neúspešné a jedno bolo čiastočne úspešné. Dôvodom podania týchto odvolaní bolo vo viacerých prípadoch mimoriadne zníženie trestu podľa § 39 Trestného zákona, pričom použitie tohto inštitútu nebolo riadne zdôvodnené alebo na jeho použitie neboli splnené zákonné podmienky.

V obvode Krajskej prokuratúry Žilina nebolo podané žiadne odvolanie prokurátora proti rozsudkom súdov v trestných veciach spadajúcich do tohto zhodnotenia.

V obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica bolo podaných 19 odvolaní, z toho 8 proti výroku o vine (z toho 7 proti oslobodzujúcim rozsudkom) a 11 proti výroku o treste. Všetky odvolania podané proti oslobodzujúcim rozsudkom boli zamietnuté ako nedôvodné, zo zvyšných odvolaní boli 4 dôvodné (1 podané proti do výroku o vine a 3 proti výroku o treste). Najčastejším dôvodom podania odvolania prokurátora v prípade uznania viny bol jeho nesúhlas s mimoriadne zníženým trestom podľa § 39 Trestného zákona.

V obvode Krajskej prokuratúry Trenčín odvolania smerovali prevažne proti výroku o treste a v menšej miere proti výroku o vine a treste. Tieto odvolania boli prevažne zamietnuté ako nedôvodné, pričom v niekoľkých prípadoch odvolací súd ešte zmiernil trest uložený súdom prvého stupňa. Najčastejšie boli odvolania zamietnuté, keď boli podané proti výroku o treste, ktorým bol mimoriadne znížený trest podľa § 39 Trestného zákona.

V obvode Krajskej prokuratúry Prešov bolo podaných 7 odvolaní, 5 proti výroku o vine a treste a 2 proti výroku o treste. O 3 odvolaniach doposiaľ nebolo rozhodnuté, pričom jedno odvolanie (podané proti výroku o vine a treste) bolo zamietnuté ako nedôvodné a 3 odvolania (jedno z nich podané proti výroku o vine, 2 proti do výroku o treste) boli dôvodné.

V obvode Krajskej prokuratúry Košice boli podané 3 odvolania, jedno proti výroku o vine a treste, ktoré bolo zamietnuté podľa § 319 Trestného poriadku, dve proti výroku o treste, ktoré bolo dôvodné.

ZÁVER

Zhodnotením rozhodovacej činnosti orgánov činných v trestnom konaní neboli zistené závažnejšie nedostatky, ktoré by bolo možné považovať za systémové.

Pokiaľ ide o rozhodovaciu činnosť v predprípravnom konaní, ojedinele boli zistené nedostatky v súvislosti s rozsahom úkonov, ktoré realizoval policajt za účelom doplnenia trestného oznámenia. Vyskytli sa prípady, kedy policajt po prijatí trestného oznámenia toto dopĺňal vykonaním úkonov nad rámec (a v rozpore) s ustanovením § 196 ods. 2 Trestného poriadku, ako napríklad vypočúvaním ďalších osôb (svedkov).

Len ojedinele sa vyskytol nedostatok spočívajúci v uvedení celého mena a priezviska maloletých osôb v uzneseniach orgánov činných v trestnom konaní.

V prípravnom konaní sa nedostatky vyskytli len sporadicky. V sledovanom období vykonávali prokurátori okresných prokuratúr (a prokurátori krajských prokuratúr) dozorovú činnosť (dohľadovú činnosť) prevažne kvalitne a dôsledne.

Väčšinou uznesenia o začatí trestného stíhania a uznesenia o vznesení obvinenia boli v sledovanom období posúdené ako zákonné a vecne správne, a to tak po materiálnej ako aj ich formálnej stránke.

Rozsah a obsah dokazovania v prípravnom konaní pri trestných činoch tzv. domáceho násillia bol v územných obvodoch krajských prokuratúr takmer rovnaký (a zákonný), pričom dôraz sa kládol najmä na znalecké dokazovanie a výsluch obzvlášť zraniteľných obetí. Znalecké dokazovanie bolo väčšinou rozhodujúcou a nezastupiteľnou činnosťou v procese dokazovania tejto trestnej činnosti.

Vo väčšine územných obvodov jednotlivých krajských prokuratúr však bolo zistené nedôsledné vyhodnocovanie zo strany orgánov činných v trestnom konaní pribratia znalcov psychiatrov ihneď po vznesení obvinenia, za účelom skúmania duševného zdravia poškodenej osoby, a to či vznikol následok (napríklad adaptačné poruchy, syndróm obeť znásilnenia, posttraumatická stresová porucha) na duševnom zdraví poškodenej osoby v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním páchatel'a (napríklad sexuálnym násillím). Len prokurátori v územnom obvode Krajskej prokuratúry Banská Bystrica už v úvodnej fáze prípravného konania priberali súčasne znalca psychológa a znalca psychiatra, a to jedným uznesením.

Maloleté obzvlášť zraniteľné obeť boli opätovne vypočúvané ojedinele a vždy so súhlasom prokurátora.

Najdlhšie sa vyšetrovali trestné činy znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona, sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona, sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona spáchané na blízkej osobe alebo zverenej osobe a zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, pričom dĺžku prípravného konania najviac ovplyvnilo znalecké dokazovanie z odboru psychológa a obmedzenia súvisiace s pandémiou COVID – 19.

V obvode jednotlivých krajských prokuratúr bol zistený nejednotný postup pri vypočúvaní obzvlášť zraniteľných obetí v súdnom konaní. Vo všeobecnosti možno povedať, že prokurátori v súdnom konaní navrhovali prehratie obrazovo - zvukového záznamu z výpovede obzvlášť zraniteľnej obeť z prípravného konania namiesto jej opätovného výsluchu, pričom tento návrh bol súdom zväčša akceptovaný, ak išlo o maloletú obzvlášť zraniteľnú obeť. V prípade, ak išlo o dospelú obzvlášť zraniteľnú obeť, niektoré sudy takýto návrh neakceptovali, a obhajobe umožnili vypočúvanie takejto osoby v celom rozsahu. Veľmi ojedinele sa na súde ani nezabránilo vizuálnemu kontaktu obzvlášť zraniteľnej obeť a obžalovaného.

Problematika trestných činov tzv. domáceho násillia a možností jeho riešenia predstavujú sústavne aktuálnu tému tak vo vnútroštátnych súvislostiach, ako aj na úrovni viacerých európskych a medzinárodných zoskupení. V zásade možno konštatovať, že všetky národné a nadnárodné európske zoskupenia sa viac či menej detailne venujú problematike trestných činov tzv. domáceho násillia, ktoré vnímajú ako útok namierený voči základným ľudským právam a slobodám.

Ide teda o takú trestnú činnosť, ktorej treba naďalej venovať zvýšenú pozornosť.

OPATRENIA

1. Predložiť zhodnotenie na pracovnú poradu generálneho prokurátora Slovenskej republiky.
Termín: 31.10.2022
Zodpovedný: I. námestník generálneho prokurátora Slovenskej republiky
2. Oboznámiť závery zhodnotenia na pracovnej porade riaditeľa trestného odboru generálnej prokuratúry Slovenskej republiky s námestníkmi krajských prokurátorov pre trestný úsek.
Termín: najbližšia pracovná porada riaditeľa trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky s námestníkmi krajských prokurátorov pre trestný úsek
Zodpovedný: riaditeľ trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky
3. Zaslať zhodnotenie všetkým krajským prokuratúram za účelom jeho prerokovania na pracovných poradách s okresnými prokurátormi.
Termín: 31.12.2022
Zodpovedný: riaditeľ trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky
4. Prerokovať zhodnotenie na pracovných poradách krajských a okresných prokurátorov a s jeho obsahom oboznámiť podriadených prokurátorov a právnych čakatelov prokuratúry.
Termín: 28.02.2023
Zodpovední : krajskí prokurátori
okresní prokurátori

5. Prerokovať zhodnotenie na pracovnej porade trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky – prokurátorov špecialistov na trestné činy mladistvých a maloletých, trestné činy páchané na deťoch a násilie v rodinách.
Termín: 04.11.2022
Zodpovední: JUDr. Zuzana Kapraľová, PhD.
JUDr. Zuzana Križanová

6. Zabezpečiť dôsledné vyhodnocovanie potreby pribratia znalcov psychiatrov ihneď po vznesení obvinenia, za účelom skúmania duševného zdravia poškodenej osoby, a to či vznikol následok na duševnom zdraví poškodených osôb v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním páchatela.
Termín: trvalý
Zodpovední: krajskí prokurátori
okresní prokurátori

7. Zabezpečiť, aby výsluch obzvlášť zraniteľných obetí sa uskutočnil v trestnom konaní bez zbytočného odkladu po podaní trestného oznámenia a aby počet výsluchov obzvlášť zraniteľných obetí bol čo najmenší a uskutočňoval sa iba vtedy, ak je to nevyhnutné na účely vyšetrovania trestného činu, a aby sa dôsledne dodržiavali ustanovenia § 134 ods. 4, § 135 ods. 2, ods. 3 Trestného poriadku v prípravnom konaní. V prípade, ak sú obzvlášť zraniteľné osoby opätovne vypočúvané, je potrebné ich vypočuť len v nevyhnutnom rozsahu.
Termín: trvalý
Zodpovední: krajskí prokurátori
okresní prokurátori

Vypracovali: JUDr. Zuzana Kapraľová, PhD.,
JUDr. Zuzana Križanová,
prokurátorky trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky